ISSN 0463-6309

Moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

3 1977

gegužė
birželis

TURINYS

M. Aukštaitė	Aš tau pasiskųsiu	1
M. M. Slavėnienė	Pranaičių Julė	2
G. Krivickienė	Raudos — gedulingoji tautosaka	4
V. Butkienė	Eilėraščiai	8
Pr. Naujokaitis	Žvilgsnis į vaikų literatūrą	9
A. Giedrius	Tėvo valia — taryčia	12
R. Raslavičienė	Havajai	14
• Knygos	K. Leonaitienė — "Lietuvos Steigiamojo Seimo" pristatymas	
	Pr. Naujokaitis — V. Butkienės "Išmarginta drobė"	17
	Pr. Alšėnas — Marija Aukštaitė	17
	B. Vytienė — Jauna dainininkė	18
• Moterys pasaulyje		19
• Organizacinė veikla		19
• Sveikata	A. Vaisiūnienė — Dietoterapija	22
	J. Valiūnas — Iškeliavimas amžinybėn	23
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	24
• Šeimininkių kompelis	Veda L. Murauskienė	27

ILIUSTRACIJOS

H. Žmuidzinienė	Madona	1
H. Žmuidzinienė	Arkliai prie jūros	2
H. Žmuidzinienė	Pavasaris	4
H. Žmuidzinienė	Laivai	5
H. Žmuidzinienė	Vandenė	7
H. Žmuidzinienė	Baltijos karalius	8
A. Sruoginienė	Iliustracija	11
H. Žmuidzinienė	Kompozicija	12
H. Žmuidzinienė	Miškinis	13
H. Žmuidzinienė	Autoportretas	14
R. Arbaitė	Plakatas	18
M. B. Stankūnienė	Malda	24

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1977 m. Nr. 3 (117)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė "Tėviškės Žiburių" spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3

Prenumerata metams $7.00, garbės prenumerata $10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1977. Nr. 3 (117).

Printed by "Lights of Homeland" in Mississauga, Ont.

moteris

1977 3 (117)

H. ŽMUIDZINIENĖ MADONA

AŠ TAU PASISKŲSIU

Aš tau išausiu,
Šilkų kaspinėlį
Iš godelių:
Gilių atdūsėlių,
Tyrų ašarėlių.
Po vieną siūlelį.

Aš tau pasiskųsiu,
Ko verkia širdelė,
Kas dienelę:
Skausmų kalavijas,
Krauju apsivijęs,
Tai mano dalelė.

Gegužės rytelis,
Gegutės balselis,
Neramina.
Eglė siūbuonėlė
Naktis motinėlė,
Nemigdina.

Vėjas šiūruonėlis,
Beržas siūbuonėlis,
Taip graudina! . .
Nes mielą sūnelį,
Ten kovų laukely —
Nukankino.

Marija Aukštaitė

PRANAIČIŲ JULĖ

H. ŽMUIDZINIENĖ ARKLIAI PRIE JŪROS

MAGDALENA M. SLAVĖNIENĖ

Praėjusieji 1976 metai lietuvių literatūriniame pasaulyje buvo skirti poeto Prano Vaičaičio 100 metų gimimo jubiliejiniam paminėjimui. Ši nepaprastai kukli, bet labai darbšti tuometinėje tautinėje veikloje asmenybė užtarnautai pagerbta taip dabartinėje Lietuvoje, taip užsienyje gyvenančių lietuvių. Poeto neilgas gyvenimo kelias (mirė vos 25 metų savo amžiaus sulaukęs), kilnių idealų apšviesta jaunystė buvo apvainikuota jo garbingais darbais, o ypač poezija. Jo nuoširdus ir jautrus poetinis žodis, daugiausia skirtas ne savo individualybei išryškinti, bet rusų priespaudą kenčiančiam tautiečiui paguosti, rado tikrą prieglobstį lietuvio, daugumoje paprasto valstiečio, širdyje. Jo sukurtoji poezija, pavadinta dainomis, tartum sparnus įgavusi, skraidė po Lietuvos kaimus, kaip ir pats poetas troško:

Vai, lėkite, dainos, iš vargo nupintos,
Iš kaimo į kaimą, pas jaunus senus.
Paguoskite širdis, nelaimių sutrintas,
Nušluostykit ašaras, kelkit jausmus.

Poeto brolis kunigas Juozas Vaičaitis (80 metų amžiaus miręs 1959 metais Griškabudyje), Praną taip charakterizavo: "Pranukas buvo gan lėtas, tylus — apie jį taip rašė visi amžininkai, taip rašo chrestomatijos. Tačiau gyvenime buvo ne visai taip . . . Tiesa, iš išorės jis tikrai taip atrodė, bet viduje buvo karštas, kaip įkaitinta geležis, nepaprastai jautrus ir tyros širdies. Grįždamas iš Petrapilio, kiekvieną kartą parsivežd avo draudžiamos lietuviškos spaudos, kuklių dovanėlių, kuriomis jis apdovanodavo visus šeimos narius. Ypač jis gerbė ir mylėjo motiną, jai duodavo net savo menkiausias pinigines sutaupas. Pranciškus iš motinos turėjo paveldėjęs gražų balsą, švelnumą, darbštumą, iš jos buvo išgirdęs daugybę liaudies dainų, pasakų ir padavimų, o iš tėvo — brangią kūrėjo dovaną. Būsimas poetas labai mėgo gamtą, artimai bendravo su savo ir kitų kaimų liaudimi. Vasaros atostogų metu padėdavo šeimai lauko darbuose, o tyliais vakarais, atsirėmęs į prieklėtį, virpindavo fleitą. Kaimo pasilinksminimuose Pranas būdavo jauna siela. Sodiečiai mylėjo jį ir gerbė, su dideliu pasididžiavimu dainuodavo jo sukurtas eiles, jau tada virtusias kuone liaudies dainomis. Kai dabar išgirstu kurią nors brolio dainą žmonių lūpose, nerimastis taip ir smeigia per širdį . . . "

Taigi Pranas Vaičaitis, jo brolio liudijimu, yra nemirštamas, tebegyvena savo kūryboje, savo dainose brolių lietuvių tarpe, kurie ir dabar kenčia okupacinę priespaudą, kaip ir anais laikais.

Gal visoje pasaulinės literatūros istorijoje nerastume nė vieno rašytojo, ypač poeto, kurio gyvenime nebūtų vaidinusi, mažesnę ar didesnę, rolę moteris. Ji laikoma ne vieno poeto kūrybos žadintoja, įkvėpėja — mūza. Ar buvo tokia reikšminga moteris ir Prano Vaičaičio gyvenime? Ikišiolaikiniai poeto biografai šito klausimo beveik nekėlė arba jo neišryškino. Nerandame nė patie s poeto atviresnių pasisakymų apie kokią nors artimesnę savo "širdies draugę". Daugumos nuomone, kad jokia moteris, surišta su erotika, Vaičaičio gyvenime nevaidinusi didesnio vaidmens. Esą tai matyti ir iš jo kūrybos. Erotinio elemento jo kūryboje kaip ir nėra. Tačiau tas pats, augščiau minėtasis poeto brolis kun. Juozas Vaičaitis tvirtina, kad "broliui didelę įtaką turėjo Pranaičių Julė. Tai buvo labai graži, gilios erudicijos mergina. Ji skaudžiai pergyveno jo ligą, daug sielojosi ir kaip įmanoma stengėsi jam palengvinti. Atsisveikinant su broliu labiausia raudojo jo sužadėtinė Julija. Jai aš atidaviau rastus paskutinius eilėraščius ir žadėjo juos išleisti bei apie jį plačiau parašyti. Atrodo, kad ji taip ir pasielgė.

Matyt, vis dėlto būta nemažos meilės . . .”

O betgi randame ir eilėraščiuose įpintą vieną kitą eilutę apie mergelę, berneli ir jų meilę. Poetas, toks jaunas miręs džiova, negalėjo savyje žadinti drąsius gyvenimiškus polėkius, nematė savo meilei saulėtų, žydinčių lankų, todėl ir meilės motyvai skamba elegiškai, liūdnai. Gal būt, kad tai jo mylimoji Julytė ne vieną gražią vasaros naktį prarymojo rūpestyje ir graudulyje:

Graži naktis.
Mėnesiena.
O ji, nuleidusi akis,
Į sodą eina sau viena.
Nėra nė jokio vėjo;
Lakštingalos giedoti
Ką tik, ką tik pradėjo.
Takai tamsa apkloti,
Ir ąžuolas šakotas
Nuo mėnesio ją gina,
Ir obelys kuprotos
Nelaimėj ją ramina.

Šilta naktis,
Graži naktis
Visus prie laimės traukia;
Tik ji, nuleidusi akis,
Drebėdama bernelio laukia.
Jos širdį, jautrią gelia,
Nėr atvangos nė dvasiai,
Bet žino meilės kelią
Ir mielo laukia drąsiai.
Jau vyturiai čiurkšlena,
Jau žmonės kilti mena,
Aušra prie darbo šaukia —
O ji dar mielo laukia.

Šilta naktis,
Graži naktis
Dienos konogražiausios laukia,
O ji, nuleidusi akis,
Nuo veido ašaras tik braukia . . .

Taip pat ir eilėraštis “Ant kalno Ramojaus”, virtęs jaunų merginų labai mylima daina, išreiškia tokią pat mergaitės-vaidilutės kilnią, bet nepasiekiamą meilę:

Sudiev, jaunikaiti! Būk sveiks, bijūnėli,
Skaistusis jurgini, raudons putinėli!
Aš tave mylėsiu, aš tave godosiu,
Su širdžia sutrinta šią ugnį dabosiu.
Tik šits ąžuolynas, į dangų žiūrėdams,
Gegutę kukuojant kas dieną girdėdams,
Tik šitas mėnulis, ką linksmas taip plaukia,
Sakys tau: ji myli ir tavęs ji laukia.
. . . . . .
Ir, veidus užėmus, ji giliai vaitojo,
Ugnelė tvaksėjus tuo tarpu nustojo.

Paskutinė eilutė “ugnelė tvaksėjus tuo tarpu nustojo”, ar tik nebus simboliškai išreikšta paties nujaučiama poeto mirtis? . . .

Julija Pranaitytė gimė (1881) ir augo Griškabūdžio valsčiuje, tame pačiame Šakių apskrityje, kaip ir Pranas Vaičaitis. Ją išmokslino ir “išleido į svietą” jos brolis kunigas Justinas — daug vyresnis už savo sesutę. Julytė baigė šv. Kotrynos gimnaziją Petrapilyje. Čia ji arčiau susipažino ir susidraugavo su tuo metu Petrapily studijavusiu Pranu Vaičaičiu. Kaip jos brolis tvirtino, netgi jiedu buvę susižiedavę. Bendrą gyvenimą sukurti sutrukdė poetą ištikusi džiova — anuo metu nebepagydoma liga, nuo kurios ir mirė. Savo sesers širdies skausmą atjausdamas, kun. Justinas Pranaitis pasistengė ją perkelti į Paryžių, o su tuo atsivėrė galimybės ir į platųjį pasaulį. Paryžiuje Julija studijavo humanitarinius mokslus — prancūzų kalbą, literatūrą. Iš Prancūzijos, kiek pabuvojusi Šveicarijoj, 1904 metais, taigi treji metai po Prano Vaičaičio mirties, atvyko į J.A.V., kur, tam pačiam broliui kunigui tarpininkaujant, įsijungė į tuo metu plačiai kun. Antano Miluko varomą lietuvišką kultūrinę veiklą. Julytei kun. Milukas perleidžia “Žvaigždės” redagavimą. Šiose pareigose ji išbuvo iki savo mirties. Taip pat ji tampa didele pagelbininke kun. A. Milukui, ypač prie jo leidžiamų lietuviškų knygų, net prie juodo spaustuvės darbo. Julija, kaip brandi, gerai išsilavinusi, gilios erudicijos kultūrininkė — ir begaliniai darbšti — varė gilią lietuvybės vagą Amerikos lietuvių dirvoje. Šalia sunkaus redaktorės darbo, davė daug įdomios lektūros: vaizdingus savo kelionių įspūdžius, vertimų iš svetimų kalbų, savos beletristikos, pasirašinėdama “Pranaičių Julė”, “Paryžietė” ir kit., o vėliau, jau nepriklausomos Lietuvos laikais — Julija Pranaitytė. Jungėsi į bendrą tautinę veiklą — lankė tautiečių susirinkimus, skaitė paskaitas. Ji visur reikalinga, nes anuometinę Amerikos lietuvių bendruomenę sudarė iš Lietuvos atvykę daugumoje mažamoksliai darbininkai, o Julija šviesi ir labai šviesi asmenybė, mokanti net keletą svetimų kalbų: prancūzų, lenkų, rusų, anglų. Bet anoumetinė lietuvių kalba labai buvo užteršta svetimybėmis, ypač lenkiškomis ir rusiškomis. Net laikraščių pavadinimų buvo tokių, kaip “Wienibė Lietuvninkų”, “Gazieta Lietuwiszka” ir pan. Lietuviai kalbininkai suskato savo kalbą tobulinti, svetimybes pašalinti. Ir “Žvaigždės” redaktorė ėmėsi visu uolumu šio kalbos gryninimo, tobulinimo. Daug taiso, daug brauko savo bendradarbių rašinius. Žinoma, už tai susilaukia ir nepasitenkinimo, ir priekaištų.

Julija buvo kieto, bet kilnaus charakterio, didelė pasišventėlė lietuvybei ir lietuviškajai spaudai. Pati gyveno labai kukliai, prisiglaudusi prie spaustuvės kambarėlyje. Jei kiek susidarydavo atliekamo pinigo, juo rėmė lietuviškų knygų leidimą. Gaila, kad ji savo amžininkų ir bendradarbių, net vienminčių, nebuvo atitinkamai įvertinta, ir jos daug vertingų darbų yra žuvę. Ji pati taip pat nepasirūpino tų darbų išlikimu — dėl savo didelio kuklumo, gal per mažai juos vertino.

Netekusi sužadėtinio, likusį gyvenimą praleidusi vienatvėje, tačiau jį įprasminusi tautos labui darbuose, sulaukė ši kilni Lietuvos dukra vėl didelio džiaugsmo — Lietuvos nepriklausomybės. Net tris kartus aplankė laisvą Tėvynę. Laike jos paskutinio vizito (1931-32) jai Kaune buvo surengtas iškilmingas priėmimas jos 30 metų lietuviškai veiklai pagerbti. Grįžusi į Ameriką

išleido iš šio apsilankymo dvi knygas: "Apsilankymas Laisvoje Lietuvoje" ir "Viešnagė Šeštokuose".

Nuo 1938 m. iki bolševikmečio pradžios jai Lietuvos valdžios buvo teikiama kukli pensija — 250 litų per mėnesį. Pabaigą gyvenimo praleido skurde. Jai mirus (mirė 1944 m., sulaukusi 63 amžiaus metų), net atitinkamu tokiai didelei Lietuvos dukrai palaidojimu nebuvo pasirūpinta. Vietoj karsto panaudota tik kartoninė dėžė. Jos amžinoji vietelė net jei jokiu kryželiu, nei užrašu neatžymėta, ir dabar jos kapas neatrandamas, nežinomas.

Pranaičių Julės veikalai:

Lourdes'o Švč. Panelės Marijos Mėnuo, 1908 m.

Prano Vaičaičio eilės. Spaudai paruošė J. Pranaitytė, 1912.

Iš kelionės po Europą ir Aziją, 1914.

Kun. Antano Miluko darbuotė, 1931.

Laiškai iš Ispanijos, 1932.

Pierre L'Ermite "Ne mieste laimė", vertė J. Pranaitytė.

Medžiaga Amerikos Lietuvių bibliografijai, 1923.

Laisvoje Lietuvoje apsilankius.

Viešnagė Šeštokuose.

Naudota medžiaga: Liet. Enc., Vlado Mingėlos str. Pranaičių Julė — Prano Vaičaičio sužadėtinė, "Draugas", 1950; S. A. laiškas iš Lietuvos.

RAUDOS GEDULINGOJI TAUTOSAKA

GRAŽINA KRIVICKIENĖ

H. ŽMUIDZINIENĖ PAVASARIS

Lietuvių liaudies dainose, toje primityvioje, gražioje lyrikoje, išpuoštoje daugybe maloninių, mažybinių, išsireiškimų, išpasakojami, išdainuojami kasdieninio žmonių gyvenimo džiaugsmai, rūpesčiai, vargai. Gaila motinai ir kitiems šeimos nariams skirtis su ištekančia dukrele. Neramu dukrelei palikti tėvų namus, jaunystės godas, patekti į anytos namus. Liūdna rengti, išleisti į karą sūnų ir sulaukti žinios apie jo žuvimą. Našlaičiai graudžiose dainose skundžiasi savo nedalia. Jieškodami paguodos, jie kreipiasi į saulę, augalus, gegutę. Paskutiniuoju laiku, svetimiesiems okupavus Lietuvą, o ypatingai, kai sovietų buvo išvežami žmonės į tolimas Sibiro vergų stovyklas ar apdainuojant miršlančius Lietuvos partizanus, kurie priešinosi pavergėjui, žmonių buvo sukurtos graudžios dainos, tam tikros raudos.

Atskira tautosakos rūšis yra senosios gedulingosios, mirusiųjų apgarbstymo raudos. Jos išsiskiria, jeigu taip galima pavadinti, iš klasiškųjų, eiliuotų liaudies dainų savo paskirtimi, turiniu ir rečitatyviniu atlikimu. Tai yra labai sena mirusiųjų apraudojimo tautosaka, ne tik likusiųjų gyvų artimųjų gailesčio bei skausmo išsisakymas, bet kartu ir apeiginė laidotuvių dalis, kuria lyg buvo norima palengvinti mirštančiojo būklę, atsiskiriant sielai nuo kūno. Raudos būdavo atliekamos per budynes, t.y. per tris dienas ir naktis, kol mirusis guli pašarvotas namuose. Esą jo siela tris dienas liūdna stovi gale galvos, o lavoną išlydėjus į

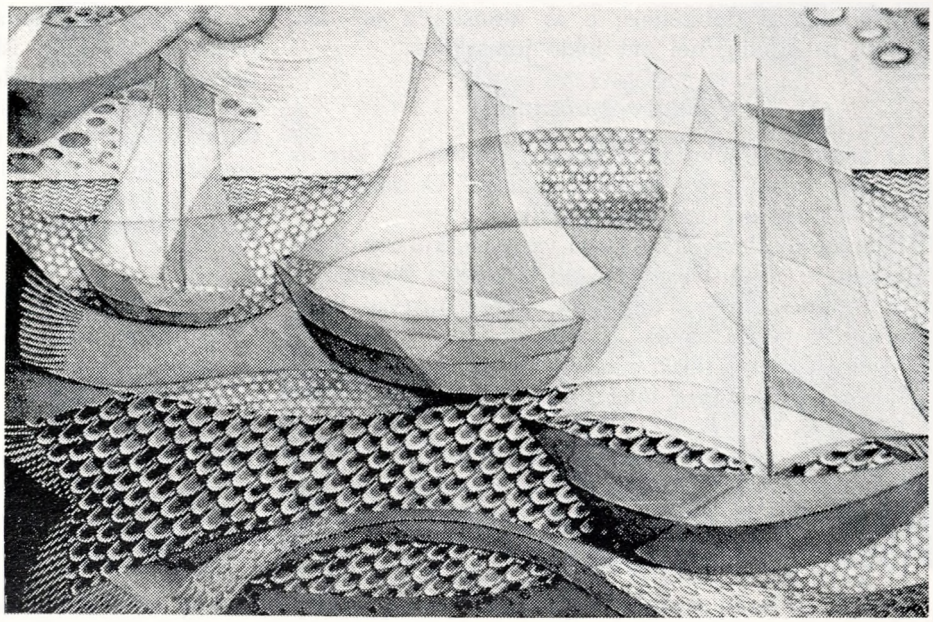

LAIVAI

kapus, ji persikelia į vėlių pasaulį. Jos būdavo atliekamos numirėlį lydint į kapus, laidojant ir sugrįžus į mirusiojo namus, kur palydėjusiems paruošiami gedulingi pietūs — šermenys. Raudos paprastai atliekamos šeimos narių, artimųjų, bet kartais ir samdytų raudotojų, kuriose neišreiškiamas toks gilus liūdesys.

Užrašytose, net iki šių laikų išlikusiose žmonių atmintyje raudose, tikėjimuose, prietaruose, atsispindi seno lietuvių tikėjimo misticizmo likučiai, mūsų protėvių gili filosofija — tikėjimas į pomirtinį sielos gyvenimą, o taip pat išreiškiamas gyvųjų ir mirusiųjų santykiavimas, kartu pabrėžiant artimus šeimos narių tarpusavio ryšius. Senose graudžiose dainose ir raudose ne retai yra minima tarpinė tarp kūno ir sielos būtybė, vėlė — mirusio dvasia. Buvo tikima, kad kažkur toli yra amžinoji tėviškėlė. Ten mirusiųjų vėlės tęsia panašų gyvenimą, kokį žmogus turėjo gyvas būdamas, ir gyvieji su mirusiųjų vėlėmis tebesantykiauja tam tikra prasme. Tuo būdu gyvieji su mirusiais artimaisiais galutinai neatsiskiria.

Apie sielą, dvasią, vėlę mitologiniu, religiniu atžvilgiu mokslininkai duoda sekančius aptarimus: siela — įsivaizduoajma bekūnė būtybė, nemirštanti žmogaus dalis; dvasia — įsivaizduojama bekūnė būtybė, siela, vėlė; vėlė — numirėlio dvasia.

Anot žymiųjų senovės lietuvių tikėjimo ir tautosakos tyrinėtojų, vėlė lietuvių tautosakoje įsivaizduojama kaip gyvo žmogaus atvaizdas, lyg kūnas tik be materijos, be gyvenimo sielos kūnas. Jos slankioją kaip šešėliai ir esą permatomos kaip rūkas. Jas labai retai galį matyti žmonės. Jos sugrįžtą tam tikromis progomis į namus, kartais atlikti kai kuriuos darbus.

Raudomis apverkiami, apgarbstomi mirusieji šeimos nariai rečitatyvine, pusiau giedama-verkaujama forma. Jos yra ilgos, nes artimieji jose iškelia mirusiojo privalumus ir nusako, koks bus jiems sunkus, vargingas gyvenimas netekus mirusiojo. Neretai raudose gyvieji kreipiasi į anksčiau mirusius ir esančius vėlių karalystėje, kad ateinančią vėlę jie sutiktų, atidarytų vartelius, paimtų už baltų rankelių, pasodintų į vėlių suolelį ir pamokintų, kaip ten reikės elgtis. Karstas jose minimas, lyg tai būtų mirusio dvarelis be durelių, be stiklo langelių.

Motinai mirus, našlaitė ar našlaitis apverkdami motiną lenkiasi jai iki sieros žemelės, iki pačių kojelių dėkodami, kad juos mažus užaugino, darbelių išmokino. Jie skundžiasi, kad visi vėjeliai užpūs, lieteliai užlis, bus kam pabausti, bet nebus kam priglausti. Štai pora charakteringų našlaičių apraudojančių motiną raudų:

(Motinos pamąstymas)

1. Motinėle tu mano! Aš tau pasikloniosiu į pačias kojeles, katros mane užaugino, į pačias rankeles, kurios mane užnešiojo, į burnelę, katra mane užkalbino, darbelių išmokino.
2. O dar tokių neišmokinai, kaip tu pati mokėjai; o tu visus darbelius nudirbai; o tu mus visus užauginai, tu mus visus patiešijai, tu mus visus priglaudei.
3. Palikai siratą kaip antelę ant vandenėlio; o aš po vargelį kaip po purvynėlį; aš po ašarėles kaip po vandenėlį; sunkus suolelis siratėlio; į suolelį sėdau — suolelis linko.
4. O aš nueičiau į žalią girelę, o aš pastočiau po žaliu berželiu: berželio šakelės nemeilios, berželio šakelės taip labai skaudžios.
5. Motinėle puikorėle! Kad aš neprakalbinu, kad aš neprašnekinu, o kodėl tu nepratari nė žodelio, o tavo širdelė į akmenėlį pavirto; gana tu kalbėdavai, gana meili būdavai; o aš paprašyčiau girių gegelę, kad man padėtų prakalbinti.
6. Mano bočeli, maža mano motės sylelė, mažas josios viekelis, atkelk vėlių vartelius, atdaryk vėlių dureles, imk už baltų rankelių, pasodink į vėlių suolelį.
7. Motinėle, maža tavo sylelė, mažas tavo viekelis, tolima tavo kelionėlė, tamsus tavo budinkėlis, tamsūs tavo nameliai be durelių, be stiklo langelių.
8. O tu nematysi pavasarėlio išauštant, o tu negirdėsi girių gegelių kukuojant; užžels tavo takeliai žoly-

nėlia, užries dobilėliais; o aš nesusieisiu nei ant jokių atlaidėlių, nei ant jokio jomarkėlio.

(Motinos apgarbstymas)

1. O mano motinėle, palikai mane siratėlę! O kur aš biedna būsiu, vargdienėlė pasidėsiu? O mane visi vėjeliai užpūs, visi lieteliai užlis.
2. O mano motinėle! Išauš šilta vasarėlė, kukuos girios gegelė, o aš mislysiu — mano motinėlės žodeliai; o aš motinėlės kapelį lankysiu; užžels takeliai žalia vejele, o užries baltais dobilėliais.
3. Motinėle mano, skirki man vietelę, glausk mane prie šalelės; glausk prie šalelės kaip lydeką prie šaltos lytelės.
4. Motinėle, palikai siratėlių pulkelį, o pripildžiau ašarėlių kalnelį, o kur aš neisiu, kur aš pasidėsiu; o bus kam pabausti, nebus kam priglausti.
5. Tėveli mano sengalvėli, o ar pažinsi tu motinėlę? O mano tėveli, pasitiki tu prieš mano motinėlę, o priimki už baltų rankelių, o pasodinki į vėlių suolelį.
6. O mano motinėle, padėkavoki savo jauniems broleliams ir savo kaimynėliams, kurie pabudavojo tau naują dvarelį, o be langelių, be durelių. O motinėle mano, o kaip tu pakelsi tas naujas lenteles, o kaip pakelsi tą sierą žemelę?

Tėvui mirus, našlaičiai netenka tėvelio trumpamžėlio, rūpintojėlio, užtarytojėlio. Jis yra jau vėlių svetelis:

(Tėvo apgarbstymas)

1. O tėveli mano trumpamžėli! O mano tėveli rūpintojėli! O mano tėveli prociauninkėli! Tėviškėlę užsiprociavojai baltų lentelių, sieros žemelės tėviškėlę; kaip sunkią tėviškėlę užsipelnei, o ar paneši sierą žemelę?
2. O tėveli rūpintojėli, o tėveli užtarytojėli, kam aš pasiskųsiu? Su kuomi aš pasišnekėsiu?
3. Tėveli mano, saulelė leidžias, o aš savo tėvelio neprakalbinu, neprašnekinu.
4. Tėveli, mano tėvuti, puikorėli mano, tėveli mano, keliauninkėli mano.
5. O mano tėvelis nuliūdo, o mano tėvelis nedūsauja, o mano tėvelis nešaukia, nieko neprašo, — o mano tėvelis gavo ramią vietelę.
6. O mano tėveli, slavink laimink mane! O, tur būt, skaudžiai užrūstinau, kad mano tėvelis su manim nepasišneka.
7. O mano tėveli! Saulelė teka, o mano tėvelį į kalnelį rengia; tėveli mano, kaip tu tenai būsi? O tavo tėviškėlė be stiklelių, be durelių, be stiklo langelių, o mano tėveli, tai užsidirbai.
8. O kur mes tave rasime? O kur mes tave sutiksim? O kad aš išvaikščiosiu visus pašalėlius ir takelius, ir gireles, o aš savo tėvelio nesutiksiu.
9. Tėveli, kas mane pašnekins? Kas man dureles pravers?
10. O tėveli, pasigesim mes tavęs, kur tavo takeliai vaikštinėti, kur mes atverksim.
11. O mano tėveli augintojėli, o mano tėveli mokintojėli!

Motina, apraudodama mirusią dukrelę, tikėjosi užsiauginti užvadėlę, išleisti į marteles su linksma širdele, su rūtų kvietkele. Tačiau dabar išleidžia su rūsčia širdele į augštą kalnelį, į sierą žemelę, į vėlių marteles. Tačiau motina tikisi, kad jos dukrelė dar kokiu žolynėliu išdigs, kokiais žiedeliais pražydės. Šioje raudoje, kad ir silpnai, bet atsispindi tikėjimas į sielos įsikūnijimą augaluose:

(Dukters pamąstymas)

1. Dukrele mano lelijėle! Aš mislijau — užauginsiu sau didelį užvadėlį; aš mislijau — mano kojeles rankeles pavaduosi; dabar aš ant jaunų kojelių turiu stoti.
2. O kad aš taip būčiau sulaukusi, kaip žmonių motinėlės: užsiauginusi, į marteles išleidusi su linksma širdele, su rūtų kvietkele, su šilkų kaspinėliais, su kanklelėmis, su būgneliais, su gražiomis dainelėmis.
3. Ogi man dabar, ogi dabar išleidžiu su rūsčia širdele, su graudžiomis ašarėlėmis; o suprašiau visą giminėlę su varpeliais, su vargonėliais ant savo dukrelės mergvakarėlio; su rūsčiomis širdelėmis, su graudžiomis ašarėlėmis susirinko didelis pulkelis.
4. Būk palugni, būk pakarni, o palenk galvelę visiems draugams, visiems kaimynėliams, kurie tau kelelius taisys, už gražias giesmeles, kurie tave apsėdi, kurie nepatingėjo.
5. Pasiklonioki ir visoms giminėlėms, kurios susirinko, kurios aplankė paskutinį kartelį; paskutinį kartelį susirinko visos bendrės, visos seselės ir broleliai, ir kiemo draugalėliai; skirkis pulkelį, rinkis parėdkėlę.
6. Aušrelė aušta, saulelė teka, skirkis brolelių, rinkis pamergėles, sodink į suolelį, sodink už stalelio, čėsas keliauti tolimą kelelį į tavo tėviškėlę.
7. Žmonių motinėlės išleidžia dukrelę į žmonių marteles, jos susigrąžins į sugrąžtėlius, jos pasimatys.
8. Mano dukrele, vėlių martele! O aš išleisiu į vėlių marteles, jau aš nesugrąžinsiu, jau aš nematysiu.
9. O mano dukrele, ką tik buvai pražydusi į pačius žiedelius. O mano lelijėle baltoji! O mano rožele raudonoji! O mano nėgelkėle kvepiančioji! O mano gvazdikėli pilnavidurėli! O mano rūtele žalioji! O katros išleidžia į svetimą šalelę, į žmonių marteles, o aš savo dukrelę į aukštą kalnelį, į sierą žemelę, į vėlių marteles.
10. O aš lankysiu anksti ir vėlai savo dukrelės kapelį; o aš aplaistysiu savo graudžiomis ašarėlėmis tavo kapelį; o kokiu žolynėliu išdygsi, o kokiomis šakelėmis iššakosi, o kokiais lapeliais išsprogsi, kokiais žiedeliais pražysi?
11. Kad ir išdygsi, kad ir išlaposi, — visi žolynėliai ir vėl pavyto nuo mano ašarėlių belaistant.

Viena iš įdomiausių raudų yra sekanti, kurioje motina, apgarbstydama mirusį mažiukėlį sūnelį, tartum sau priekaištauja klausdama, kad gal jos rankelės buvusios taip sunkios, ar žodeliai taip skaudūs? Ji

H. ŽMUIDZINIENĖ

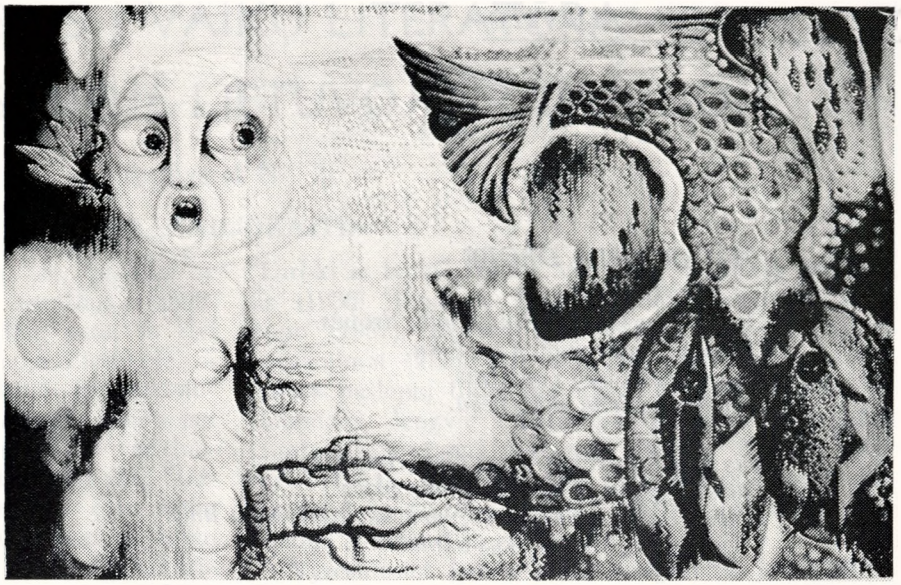

VANDENĖ

prašo savo mirusios motinos, kad pasitiktų savo anūkėlį ateinantį, panešiotų jį ant savo baltų rankelių, pamokintų nieko neišmanantį mažiukėlį, nė ant kojelių nepastatytą.

(Sūnaus apgarbstymas)

1. O mano sūneli, mano dobilėli! O mano artojėli, mano šienpiūvėli! Išauš pavasarėlis, visų sūneliai po lygius laukelius su naujomis žagrelėmis, su šėmais jauteliais, o žmonių sūneliai po lygias lankeles su šviesiais dalgeliais švytuoja, —
2. O mano sūnelio būbuoja šėmi jauteliai — savo artojėlio pasigenda, o mano vaikelio rūdija šviesūs dalgeliai.
3. Išauš pavasarėlis, žmonių moterėlės po ūlytėles su glėbučiais nešiojas, o aš viena, o aš viena verkiu pasižiūrėdama; o aš verkiu, neturiu nė jokios patiekėlės, neturiu su kuomi pasidžiaugti!
4. O mano sūneli, mano diemedėli! Kad aš būčiau užsiauginus, ant kojelių pastačius! O mano mažiukėli, ar mano rankelės taip sunkios, ar mano žodeliai taip skaudūs?
5. Nunešk garselį pas mano motinėlę. Motinėle tu mano, sengalvėle tu mano! Pasiklonioju aš tavei į pačias kojeles per mano sūnelį, per mano mažiukėlį.
6. Mano motinėle, pasitik ir priimk mano sūnelį ateinantį, o pasinešiok ant baltų rankelių mano mažiukėlį, mano nieko neišmanantį, be kalbelės, nė ant kojelių nepastatytą; tu pavadžiok, tu išmokink.
7. O ar pažinsi mano sūnelį, savo anūkėlį, ateinantį? Mažas tavo vaikelis! Motinėle, juk tu turi didelį pulkelį, didelį tuntelį; tur būt, neturi slūgelių, kad mano mažiukėlį pasidabojai; pasivadžiok ir pasinešiok ant baltų rankelių.

Katalikybei Lietuvoje įsigalint, tautosakoje pasireiškia mišrios tikėjimo formos. Štai vienoje sesers apgarbstymo raudoje kreipiamasi į mirusį tėvelį, kad jis pasitiktų savo dukrelę, priimtų ją už baltų rankelių, pasisodintų į vėlių suolelį. Toliau raudoje sakoma: "O, kad Dievulėlis būt perprašomas, o kad būt palaikęs nors metelius prie manęs".

(Sesers apgarbstymas)

1. O tu, mano sesele, o tu, mano lelijėle! Tu rasi savo tėvelį tenai. O mano tėveli! Tu sulauki savo dukrelę, tu pasitinki su jąja; tu atkelki vėlių vartelius jai, pasisodinki į vėlių suolelį, o priimk už baltų rankelių.
2. O kad primanyčiau, aš pasisodinčiau, aš prisikelčiau. O kad dievulėlis būt perprašomas, o kad būt palaikęs nors metelius prie manęs!
3. O mano sesele mylimiausia, mano vėlių martele! O nuo mūsų paskynė, o nuo mūsų palaužė kaip darže žalią lelijėlę. O velyk būtų palaužę girelės žalią liepelę, o nekaip mūsų tokią jauną seselę!
4. O mano sesele, duok labą vakarėlį, duok meilų žodelį mano tėveliui, mano tetulėliui.
5. O kad mane paliekat ant graudžių ašarėlių, perprašyk dievulėlį ir mane. O kur aš būsiu viena, kur dingsiu? O aš viena be brolelių, be seselių. O mane visi vėjai užpūs, visi lašeliai užlašės, visi šauniais žodeliais nutars; o kad aš viena, kad aš biedna.
6. O mano tėveli, mane mylėjai, o dabar palieki ant vargelių! Ant ko pažinsi savo dukrelę, ar ant plonų drobelių, ar ant tos rūtų kvietkelės, kur iš tavo lovelės suskynėm?

Kaip šioje raudoje ir keliose kitose, taip ir visoje lietuvių tautosakoje ir žmonėse, pradeda įsigalėti Kristaus tikėjimo skelbiamos tiesos, atsiranda už nusikaltimus atgailaujanti siela. Tačiau kai kurios seno tikėjimo liekanos atsispindi tautosakoje ir papročiuose, pvz. per katalikiškąsias Kūčių, Vėlinių, Visų šventų ir kitomis mirusių prisiminimo progomis.

(Raudos imtos iš — A. Juška, Lietuviškos dainos, III t.)

VLADĖ BUTKIENĖ-ČEKONYTĖ

IŠMARGINTA DROBĖ

Gyvenimas mano — tik gabalas drobės.
Išrašiau, išmarginau jį teptuku.
Lyg svetimą lobį pagrobus,
Ant pečių dieną naktį nešu.

Tas gabalas drobės — jau visas rietimas.
Patiesiu jį pievoj kaip nuometą platų
Ir išdalinsiu: tesikerpa jo, kiek kas nori, tegu imasi,
Tegu nešasi, kur tik akys užmato . . .

Patiesiu, išdalinsiu ir marginsiu iš naujo
Gyvenimą savo baltoje drobėje,
Tik į dažus dėsiu medaus, ašakų, kraujo,
Kad atrodytų jis kaip tikrovėje.

LYG VEIDRODY

Lyg veidrody, savo gyvenime
Matau jaunystę nedrąsiu šypsniu:
Avėsi ji naujom naginėm,
Rengėsi eit iš namų . . .

Senu papročiu motina dėstė,
Kad tiktai Rytuose saulė keliasi . . .
Ligi kryžkelės sakėsi palydėsianti,
Prie kasos segdama rūtos šakelę.

Atsisveikino kryžkelėj, atsibučiavo
Ir grįžo namo poteriaudama.
O mano jaunystė linksmai nudainavo
Saldžius pakelės vaisius ragaudama . . .

Lyg žinodama, dėjo kelionėn
Motina išminties ir pamokymų. . .
Jaunystė džiaugėsi rugine duona,
Bet naujas rytojus ją labiau sotino . . .

ŠVIESUS GYVENIMAS

Sakau, jieškosiu naujesnių rimų,
Įpinsiu žodžių dar negirdėtų,
Kad jie vaidintų scenoj be grimo,
Kad ne patoso lūpom kalbėtų.
Paskaitau, ėmus, modernių žodžių

Paskaitau, ėmus, modernių žodžių
Ir rašau, kas tik į galvą ateina.
Gyvenimas tokis šviesus atrodo,
Kai uždainuoju elgetos dainą . . .

H. ŽMUIDZINIENĖ — BALTIJOS KARALIUS

ŽVILGSNIS Į VAIKŲ LITERATŪRĄ NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE IR IŠEIVIJOJE

(tęsinys iš Nr. 2)

PR. NAUJOKAITIS

Paaugesniam skaitytojui knygų yra parašęs ir archeologas bei proistorikas Petras Tarasenka (1892-1962). Į proistorinius Lietuvos laikus veda jo dvi apysakos, išleistos dar nepriklausomoje Lietuvoje, — "Praeities vartai" (1935) ir "Perkūno šventykloje" (1939). Dar keturias knygas P. Tarasenka išleido jau pavergtoje Lietuvoje: "Pabėgimas" (1957) — vaizduoja Kęstučio pabėgimą iš kryžiuočių nelaisvės, "Užburti lobiai" (1956, 1969) — vaizduoja caro laikų priespaudą, knygnešius, nuotykingus praeities lobių ieškojimus. "Rambyno burtininkas (1958) — atkuria akmens amžiaus gyvenimo vaizdą Lietuvoje, apybraižų rinkinys "Didžiųjų Tyrulių paslaptys" (1956) — pasakoja apie archeologines iškasenas Lietuvoje, aprašo, piliakalnius, įpina nuotykingų legendų, padavimų. Lengvu stiliumi parašyti P. Tarasenkos veikalai patraukia jaunimą domėtis Lietuvos senove, žadina mylėti žilą praeitį.

Tarp gausių Balio Sruogos (1896-1947) veikalų suaugusiems randame ir tris knygas, skirtas janesniam skaitytojui. Dramos forma rašytas kūrinys "Aitvaras teisėjas (1935), kuriame veikia įasmeninti gyvuliai ir žvėrys — kiaulė, katinas, arklys, lokys, briedis, pasakiška būtybė aitvaras, taip pat ūkininkas ir piemenukas — buvo skirtas jaunimui. Tačiau kūrinys turėjo ir alegorinę prasmę (to meto valdantieji sluoksniai įžiūrėjo kūrinyje aštrią politinę satyrą). Valio Daugos slapyvardžiu B. Sruoga išleido beletristinę apysakaitę "Kas bus, kas nebus, bet žemaitis nepražus" (1937). Kūrinyje vaizduojami žemaičių valstiečių vaiko Jonio Mažrimuko nuotykiai istoriniais 1812 metais, kai per Lietuvą žygiavo Napoleonas su savo kariuomene ir žadino laisvės viltis. Jaunimo patriotiniams jausmams žadinti skirta ir B. Sruogos dramatizuota poema-legenda "Giesmė apie Gediminą" (1938) — skambių eilių, pakilios patriotinės nuotaikos kūrinys apie Vilniaus įkūrimą ir Gedimino žygius.

Kazys Binkis (1893-1942) gana didelę duoklę atidavė jaunimo ir vaikų literatūrai. Iš visų tos rūšies kūrinių ypač išsiskiria dvi knygelės: "Baltasis vilkas" (1929) — pasaka apie vilku paverstą žmogų ir jo santykius su gerąširde mergaite; ir eiliuotas kūrinys "Kiškių sukilimas" (1937), vaizduojąs miško žvėrelių susiorganizavimą kovoti prieš negailestingus medžiotojus: kiškiai atvyksta į Kauno Valstybės teatrą ir priverčia Kiprą Petrauską, vieną aistringiausių medžiotojų, pasižadėti daugiau nešaudyti žvėrelių. Knygelė turėjo didelį pasisekimą, buvo literatūrinė sensacija.

Minėtinos ir kitos K. Binkio knygelės vaikams: "Dramblіūkštis" (1923), "Vaikai vanagai" (1928), "Atsiskyrėlis Antanėlis" (1930), "Meškeriotojas" (1935), "Dirbki ir baiki" (1936), vertimas "Kvailasis peliūkštis" (1936), "Jonas pas čigonus" (1937), vertimas "Limpopo" (1937), "Kęstutis pas Gediminą" (1940). Visi tie pasakojimai sklandžiai sueiliuoti, turį pačiuose įvykiuose paslėptą didaktinę idėją. K. Binkis parašė ir sklandaus, lengvo stiliaus publicistines apybraižas jaunimui: "Antanas Smetona" (1934), "Naujoji Lietuva" (1934), "Kaip Vytautas Didysis ties Žalgiriu sutriuškino kryžiuočių galybę" (1930), "Motiejus Valančius" (1930).

Vyresniosios kartos rusas emigrantas Jonas Mackevičius-Nord (1888-1952), nuo 1918 m. apsigyveno Lietuvoje, knygelėmis, skirtomis vaikams, įsijungė į lietuvių literatūrą. Pirmasis šio autoriaus dviejų tomų veikalas "Peliukės Micės laiškai" (1934) supažindina skaitytojus su daugybe įdomių dalykų. Ta sumani išmintinga peliukė atkeliauja į Kauną, lankosi teatre, žiūri operos, dramos, lankosi kinoteatre, Nemuno garlaivių prieplaukoje, elevatoriuje, aerodrome, sustoja prie Lietuvos banko ir prie kitų Kauno įdomybių. Paskiau peliukė keliauja į Ameriką, sustoja New Yorke, Washingtone ir kitur. Pasakojimai yra lengvi, įdomūs. Antra J. Mackevičiaus-Nord knyga "Samojedų berniuko nuotykiai" (1935), vaizduoja Rusijos šiaurės tundras, klajoklius žmones, jų papročius, maitinimąsi, gyvenimo būdą. Pats autorius aprašomose srityse yra gyvenęs, dėl to teikiamos žinios yra autentiškos, nuotykiai įdomūs. Blaivybės idėjai skleisti autorius sukūrė didaktinę alegorinę pasaką "Velnio lašeliai" (1935).

Pirmosios J. Mackevičiaus-Nord knygos buvo skaitytojų ir kritikos palankiai sutiktos. Pasisekimas skatino autorių leisti knygą po knygos: po plonesnės knygos "Mažutės pasakos" (1938) sekė dviejų dalių 600 pusl. knyga "Aukso mieste" (1939), dar dviejų dalių knyga "Pabėgėliai iš zoologijos sodo" (1939), "Vaikų pasakos (1940, išleista tik I dalis). Vaidinimai mažųjų teatrui išleisti knygoje "Pjesės vaikų teatrui" (1936).

Poetė ir beletristė Bronė Buivydaitė-Tyrų Duktė (g. 1895) vaikams yra sukūrusi trijų veiksmų draminę pasaką "Stebuklingoji radasta" (1934) ir dvi eiliuotas pasakas — "Lapė gudragalvė" (1935) ir "Pagiry maža trobelė" (1940). Vaikų pasauliui yra artima ir penkių paveikslu draminė pasaka su dainomis ir šokiais — "Šviesutė" (1930), taip pat dvi didaktinės apysakaitės — "Auksinis batelis" (1936) ir "Trys bičiuliai (1937). B. Buivydaitės stilius realistinis su polinkiu į impresionizmą. Jaunimui skirtuose kūriniuose skelbiamas idealizmas, laimi kilnios idėjos.

Vaikų poezijos karaliumi lietuvių literatūroje be abejonės galime pavadinti Vytę Nemunėlį-Bernardą

Brazdžionį (g. 1907). Jis yra parašęs vaikams 17 knygelių: "Mažųjų pasaulis" (1931), "Drugeliai" (1934), "Kiškio kopūstai (1936), "Algirdukas pupuliukas ir Kazytė jo sesytė" (1936). "Laiško kelionė (1938), "Vyrai ir pipirai" (1938), "Purienos" (1939), "Meškiukas Rudnosiukas" (1939, dvi laidos išeivijoje — 1951 ir 1966), "Dėdė rudenėlis" (1941), "Gintaro kregždutė" (1943), "Pavasario upeliai" (1944), "Kalėdų senelis" (1944), išeivijoje — "Tėvų nameliai" (1945 ir 1947), " Mažoji abėcėlė" (1946), "Pietų vėjelis" (1951), "Lietuvai tėvynei (1952), "Po tėvynės dangumi" (1952).

Vytė Nemunėlis gerai pažįsta vaikų psichologiją ir moka į mažuosius prabilti tokiu taikliu žodžiu, kuris skaitytoją patraukia ir užburia. Naminiai gyvuliai, miško žvėreliai, giesmininkai paukšteliai, gėlelės, medžiai, grybai, net vabalėliai V. Nemunėlio poezijoje turi svarbius vaidmenis. Visa juda, kruta, laksto, žaidžia, lakioja, čiulba, žydi — niekas nestovi sustingęs ir vis reiškiasi vaikams suprantama forma, jų interesų rate. Iš daugelio puikių knygų ypač išsiskiria "Meškiukas Rudnosiukas", įasmenintu būdu vaizduojąs meškų šeimą. Lengvi dainuotiniai posmai taip patraukė skaitytojus, kad visa poemėlė išmokstama atmintinai ir dainuojama ne tik vaikų, bet net studentų stovyklose. Vytė Nemunėlis mūsų vaikų literatūroje yra pirmaujantis poetas.

Į Vytės Nemunėlio aukštumas vaikų literatūroje iškilo ir subtilios lyrikos bei satyrinių eilėraščių poetas Leonardas Žitkevičius (g. 1914). Pradėjęs eilėraščius spausdinti 1927 m. "Žvaigždutėje", kiek vėliau išleido kelis vaikų poezijos rinkinius, turėjusius didelį pasisekimą. "Čyru vyru pavasaris" (1935), išskirtinis rinkinys "Su tėvelio kepure" (1938), toliau "Muzikantų brigada" (1941), iš vokiečių kalbos laisvai versta grakšti poemėlė "Septyni Kriauziukai" (1943) ir karo audroje įstrigęs puikus eilėraščių rinkinys "Tarp tūkstančio žvaigždelių" (1944). Išeivijoje jaunajam skaitytojui L. Žitkvečius išleido dar du rinkinius: "Nemunėlio šnekos" (1945) ir LB jaunimo literatūros premiją laimėjusį rinkinį "Saulutė debesėliuos". Kalbėdamas jaunajam skaitytojui, poetas sugeba pats tapti vaiku ir prabilti vaikišku žodžiu vaiko interesų pasaulyje. Lietuvoje išleisti rinkiniai atskleidžia kaimo gamtą, tuos takelius, kuriais vaikas ėjo į mokyklą, vaiko pramogas, nekaltas išdaigas ir vaikišką džiaugsmą, lietuviškos aplinkos meilę. Ypač puikūs rinkiniai buvo "Su tėvelio kepure" ir "Tarp tūkstančio žvaigždelių". Išeivijoje poetas sugebėjo prisiderinti prie pakitusios aplinkumos, kurioje tenka lietuviukui gyventi. Tėvynės vaizdai ir čia atsišaukia su visa jėga ir grožiu, tačiau į juos žvelgiama jau iš didelio svetimo miesto. Dėl to sumaniai prakalbinamas ir New Yorko dangorėžis, iš kurio labai toli matyti, ir prie Missouri upės prisimenama daina "Kur bėga Šešupė", margi padubysėliai, bėri žirgeliai, Žilvitėlis ir t.t. Poetas sumaniai nukelia skaitytoją į paliktos tėvynės vaizdus, bet neužmiršta ir konkrečios gyvenamos aplinkumos, kasdieninės vaiko tikrovės: Kalėdų, Velykų, pavasario, žiemos džiaugsmų ir pramogų, taip pat nešluoto kiemo ir purvinų batų. Poetas kartu su vaiku žengia didmiesčio gatve, traukdamas lengvą dainelę, perpintą refrenais. L. Žitkevičiaus žodis yra skambus, vaizdingas, lengvai įsimenamas.

Romantinės revoliucinės poezijos kūrėjas Kazys Jakubėnas (1908-1950) taip pat yra nemažai eilėraščių parašęs vaikams. Jis išleido kelias vaikų poezijos knygeles: "Riešutėliai" (1936), "Čyru-vyru" (1936), "Pieno karalystėj" (1938), "Du gaideliai giesmininkai" (1938), "Bus pavasarėlis" (1939), "Šimtas vyturėlių" (1941). Po poeto mirties išleisti dar keli vaikų poezijos rinkinėliai: "Jonytės pasakėlės" (1957), "Žydi jaunos dienos" (1958), "Abėcėlė", "Grybai, paukščiai ir žvėreliai " (1960), vaidinimas "Eglutė" (1956). Vaikų poezijoje K. Jakubėnas sukuria vaikams artimą gamtos ir buities aplinkumą ir kalbos paprastumu priartėja prie vaiko psichologijos, pagauna žaismingą toną, nuspalvina humoru ir linksma nuotaika. Daugumas jo vaikiškų eilėraščių virto vaikų pamėgtomis dainelėmis ("Daininkai mes maži", "Baravykas").

Vaikų literatūros istorijoje minėtinas ir beletristas Petras Cvirka (1909-1947). Greta savo didžiųjų veikalų suaugusiems jis apsčiai rašė ir vaikams bei jaunimui: kūrė originalių apysakaičių, laisvai perkūrinėjo liaudies pasakas. Jaunajam skaitytojui skirtų P. Cvirkos knygų susidaro ilgokas sąrašas: "Rainiukai (1934 ir 1962), "Lapė karalienė ir kiškelių krikštynos" (1934), ypač gerai pavykęs apsakymų rinkinys "Cukriniai avinėliai" (1935), kelios mažos knygelės — "Napalys bailys" (1936), "Onutė žliumbutė" (1936), "Ievutė pleputė" (1936), "Kupriukas muzikantas" (1938), "Buvo senelis ir senutė" (1939), "Pasaka pasaką veja" (1940). Talkindamas bolševikams, P. Cvirka ir į vaikų literatūrą įjungė propagandos elementą. Tokios knygelės yra "Strakalas ir Makalas (1941), "Sidabrinė kulka" (1943 ir 1948, 1953), "Gaidys giedorius" (1948, 1951), "Nemuno šalies pasakos" (1948), "Aukso obelis" (1950), "Žvėrys muzikantai" (1950), "Kvailutė ir laumė" (1954), "Kaip genys eglę kirto" (1957), "Pasaka apie eželį ir jo jauną pačią" (1959), "Juodoji tetulė" (1961), "Lapės gudrumėlis" (1964), "Pasakos" (1965). P. Cvirka pasakoja gyvai ir lengvai, tuo jis ir patraukia skaitytoją.

Didelį indėlį vaikų ir jaunimo literatūrai yra davęs beletristas Stepas Zobarskas (g. 1911). Jis yra redagavęs "Žiburėlį" (1934-1944), "Eglutę" (1956), laimėjęs dvi Liet. Raudonojo Kryžiaus premijas: už apysakų rinkinį "Ganyklų vaikai" (1934, kitos laidos — 1939, 1948) ir už novelių rinkinį mokykliniam jaunimui "Pabėgėlis" (1939). Kitos St. Zobarsko knygos jaunimui ir vaikams yra: apsakymų rinkinys mokykliniam jaunimui "Gerasis aitvaras" (1933, antra laida 1939), pasakojimų rinkinys mokykliniam jaunimui "Paukščio likimas" (1937, antra laida pavadinta "Paukščiai ir žmonės" — 1940), pasaka priešmokykliniam jaunimui "Brolių ieškotoja" (1938, antra laida 1947), apysaka mokykliniam jaunimui "Per šaltį ir vėją" (1940, antra laida 1948), dvi pasakų knygelės — "Riestaūsio sūnus" (1947), ir "Gandras ir gandrytė" (1948). Karo sūkuryje yra žuvusios dvi 1944 m. išspausdintos knygelės — "Sveciai iš dangaus" ir "Šventupėlio šnekos". Į Stp. Zobarsko knygeles yra sutelkti realistiniai pasakojimai

A. SRUOGINIENĖ ILIUSTRACIJA

iš vaikų gyvenimo ir laisvai perkurtos liaudies pasakos. Rašytojas sugeba įsijausti į vaiko psichiką ir suprasti jo interesus. Jo pasakojimų veikėjai yra daugiausia neturtingų šeimų vaikai, gyveną kaimo aplinkoje, besiveržią į mokslą, mėgstą knygas, norį pažinti platesnį pasaulį, sveikai padykę, bet morališkai nesugedę. Pasakose laimi gėris, grožis, gera širdis. Pasakojimų kalba yra lengva, vaizdai plaukia sklandžiai, sakiniai neperkrauti puošmenomis, bet pakankamai vaizdingi. St. Zobarsko pasakojimas iš karto patraukia skaitytoją gyvu veiksmu.

Tarp pirmaeilių vaikų literatūros kūrėjų yra ir Vytautas Tamulaitis (g. 1913), bendradarbiavęs "Žvaigždutėje", "Žiburėlyje", "Saulutėje", "Eglutėje" ir daugelyje suaugusiųjų laikraščių. Daugumas V. Tamulaičio pasakojimų yra iš mažojo gamtos pasaulio. Vabzdžių ir vabalų gyvenimą rašytojas yra išstudijavęs iš knygų, iš gamtos stebėjimo. Turi susidaręs didelę vabalų ir vabzdžių kolekciją. Pirmasis V. Tamulaičio kūrinys "Dėdės Vingilio pasakojimai" buvo išspausdintas "Žvaigždutėje". Buvo išskirtinai vaikų pamėgtos dvi V. Tamulaičio knygos: Liet. Raudonojo Kryžiaus premiją laimėjusi knyga "Skruzdelytės Greitutės nuotykiai" (1935), vaizduojanti skruzdžių gyvenimą, ir jau išeivijoje parašyta knyga "Svirplio Muzikanto kelionės" (1960).

"Skruzdėlytės Greitutės nuotykiai" išeivijoje buvo iš naujo perkurti, spausdinti "Eglutėje", Manyland Books leidykloje išleisti ir anglų kalba — Nimblefoot the Ant, Her Adventures (1965). Knygoje vaizduojamas vienos skruzdžių šeimos gyvenimas. Intriga ir veiksmo įtampa pinama apie skruzdžių karą, darbščiųjų skruzdžių pavergimą ir laimingą išsivadavimą iš vergijos, senosios sodybos atstatymą. Daugybė nuotykių ir pavojų, drąsių žygių yra suderinta su skruzdžių psichologija. Čia įsipina ir daugiau mažojo gamtos pasaulio vaizdų: žiogai, Dievo karvytės, gėlės, visoki vabalai. Kūriniui šilumos duoda rašytojo nuoširdumas ir meilė savo vaizduojamam pasauliui. Iš vabzdžių darbų, nuotykių, kovų, dvelkia idealizmas, gėrio, grožio ir tiesos meilė. Lengvai galime pajusti, kad dėl moralinių vertybių yra verta gyventi ir kovoti. Gamtos pasaulis turi ir gilesnę simbolinę prasmę. "Svirplio Muzikanto kelionės" vaizduoja narsų juodąjį pievų svirplį, įdomų pasakotoją ir narsų keliautoją, daug patyrusį ir sugebėjusį gudriai išsigelbėti net iš mirtinų pavojų. Svirplys kelionėse susitiko su dorais ir nedorais vabalais. Muzikanto tėviškė yra pievose prie Nemuno. Ten jį traukia širdis. Apie tėviškės namus svirplys visada kalba jautriais, šiltais žodžiais. Jaunąjį skaitytoją patraukia nuotykiai ir lengvas pasakojimas, gyvi dialogai.

Kitos V. Tamulaičio knygos jaunimui ir vaikams: "Kiškelio užrašai" (1935) — vaizdingi kiškio nuotykiai, "Ateina pavasaris" (1937) — gamtos apysaka vaikams, "Vytuko užrašai" (1937) — tris klases baigusio Vytuko atsiminimai apie mirusį senelį, "Naktis ant Nemuno" (1938) knyga apie Nemuno grožį, apie nakties romantiką. Jaunimui skirtas ir V. Tamulaičio jau išeivijoje išleistas apsakymų ir novelių rinkinys "Sugrįžimas" (1948). V. Tamulaičio pasakojimai yra sklandūs, lengvi, su lyriniu atspalviu, su širdies šiluma.

Vaikų literatūroje yra pasireiškęs ir mokytojas Motiejus Lukšys (g. 1907). Jis išleido tris knygeles vaikams: " Aukso trupiniai" (1935), "Gailestingoji sesutė" (1937), "Saulėta diena" (1938). Jo apysakaitėse veikia vaikai, tėvai, mokytojas. Veiksmas vyksta kaimo gamtoje. Pasakojimai sklandūs, parašyti gražia kalba.

Vaikų literatūroje yra pasireiškęs ir bibliografas Kazys Papečkys (1914-1973). Nepriklausomybės laikais jis išleido vaikams eilėraščių rinkinį "Vėjo malūnėlis" (1937), sudarė dvi poezijos antologijas suaugusiems: "Du vardai granite" (1936), apie Darių ir Girėną, "Prisikėlusi Lietuva" (1939), vaikų poezijos antologiją "Vaikai ir eilėraščiai" (1939). Rašė ir okupacijoje. Knygelės vaikams: "Žvėrių paradas" (1945), "Asotėlis" (1947); jo knyga jaunimui apie rašto istoriją — "Nuo strėlės iki knygos" (1964).

Jonas Kuzmickis-Gailius (g. 1913) Lietuvoje yra pasireiškęs daugiausia vaikų literatūroje. Jis bendradarbiavo "Saulutėje", "Žvaigždutėje" (buvo jos redaktorius 1938-40). Atskiromis knygelėmis išleido: eil. "Varpelių aidai" (1934), "Palaimintais keliais" (1934), vert. "Betliejaus tvartelyje" (1936), "Mūsų mokykla" (1938), "Pavergtas Vilnius", "Vieversėlis", "Katinėlio ūsai". Scenos kūrinėliai: "Velykų bobutė" (1933), "Be mamytės" (1934), "Kalėdų senelis" (1936), "Kalėdų karalaitė" (1934), "Su angelu sargu" (1937), "Dangiškasis svečias'. Labai populiari buvo ir komunijos atminimui parašyta knygelė "Prie altoriaus" (1936). Kai kurios šių knygelių ("Kalėdų senelis", 1945, "Katinėlio ūsai", 1945, "Vieversys", 1945) buvo rotatorium perspausdintos išeivijoje.

(Bus daugiau)

TĖVO VALIA

TARYČIA

A. GIEDRIUS

Gyveno tėvas. Turėjo dvarą ir turėjo sūnų.

Kai sūnus parėjo į jaunuolio metus, tėvas jam tarė:

— Sūnau, jau artinas tas laikas, kada galėsiu pavesti tau dvarą ir kitus turtus, kuriuos esu sudėjęs per savo amžių. Bet dar nežinau tavo talentų. Eik į pasaulį ir po trejų metų grįžk. Žiūrėsiu, ką persineši geriausio.

Sūnus atsisveikino ir išėjo. Jeigu tokia tėvo valia, taip ir tesie. Tėvas gali patarti, gali ir pareikalauti. O kuriam jaunuoliui ir pačiam nepritiktų savo dalies pajieškoti! . . .

Praėjo treji metai, o sūnus negrįžta. Praėjo ir dar treji — negrįžta.

Motina nuliūdo, pradėjo verkti ir priekaištauti tėvui:

Štai jau du kartu prajo po trejus metus, o sūnus negrįžta. Kam tu jį siuntei! Ar nebūtų užtekę jam tavo turtų visam amžiui! Dabar mes nežinom, kas jam atsitikę.

— Dar patylėkim,, — atsakė tėvas. — Antai vakar laukėm obelies pražystant, o pražydo šiandien. Kam skubinies moteriške! Sūnus dar jaunas — daug šviesių metų jam prieš akis. Tepajieško savo dalies. Ir mes savosios jieškojom.

Motina nusiramino ir vėl laukė. Praėjo dar treji metai.

— Dabar sugrįžo sūnus.. Ir nieko savo rankose neparsinešė. Nedrąsiai įėjo į dvarą, įžengė į namus pas tėvą ir sustojo prie durų.

— Tėve, tarė jis, — jeigu manęs išklausysi, pasisakysiu, kodėl negrįžau, kaip buvai sakęs.

Tėvas apkabino sūnų ir pašaukė motiną. O kai širdys kiek atleido, pasodino jį už vaišių stalo. Motina džiaugėsi, jau čia pat matydama sūnų; tėvas gėrėjosi, kaip jisai suaugęs ir suvyriškėjęs.

O sūnus paragavęs motinos vaišių, pradėjo pasakoti:

— "Atsisveikinęs su gimtaisiais namais, tada tris dienas keliavau ir galvojau, kur man eiti ir ką veikti. Ir nusprendžiau prisistatyti karaliui. Pamaniau: jam reikia karių, o aš jaunas ir sveikas — pasitarnausiu karaliui ir tėvynei ir dar šlovės įsigysiu."

Vyriškai pasielgei, mano sūnau, — pritarė tėvas.

— "Trejus metus tarnavau karaliui", pasakojo sūnus. "Buvau stropus pareigose, ir niekur netrūko man drąsos nei valios. Nelemtam karui iškilus, buvau žiauriuose mūšiuose, pakilau į vadus, daug kartų triuškinau gausius priešus ir nebijojau mirties. Karaliaus akis nepraleido manęs pro šalį, ir buvau didele šlove išaugštintas."

Motina šluostėsi nesulaikomas ašaras, o tėvas tarė:

— Aš didžiuojuos tavim, mano sūnau.

— "Buvau dar jaunas ir pasižymėjęs", pasakojo sūnus. "Daug jaunų ir gražių akių smalsiai lydėjo mane, kai ėjau karaliaus iškilmėse ordinais spindinčia krūtine. Bet, niekdėle dirstelėdamas į šalis, mačiau ir tokių akių, kurios man pavydėjo. Ir pamaniau: kas man ta spindinti šlovė, jei šalia meilių žvilgsnių matau ir tokių, kurie gaižiu pavydu liūdina man širdį! . . . Nuėjau pas karalių ir atsistatydinau. O kai paskui prastu žmogum ėjau per miestą, niekas nematė mano šlovės nei nuopelnų . . . "

Tėvas nuleido akis ir tylėjo. Motina atsiduso ir nieko nepasakė. Sūnus toliau pasakojo:

— "Tris dienas vaikščiojau po miestą, kur margos minios slankiojo. Tris dienas raminaus miesto soduose ir galvojau, ką daugiau veikti. Nepakako dar to, ką turėjau. Yra buvę labai šlovingų vyrų, kurie vargdieniais mirė. Ir pamaniau: be turto pilkas ir skurdus žmogaus gyvenimas, nors ir daug šlovės nusipelniusio. O kas turtingas, tas ir šlovėje didesnis . . . "

— Tai gyvenimo tiesa, sūnau, — tarė tėvas.

Sūnus toliau pasakojo:

— "Išvykau į turtingas kasyklas, ir gerai man se-

H. ŽMUIDZINIENĖ

KOMPOZICIJA

IR

MIŠKINIS

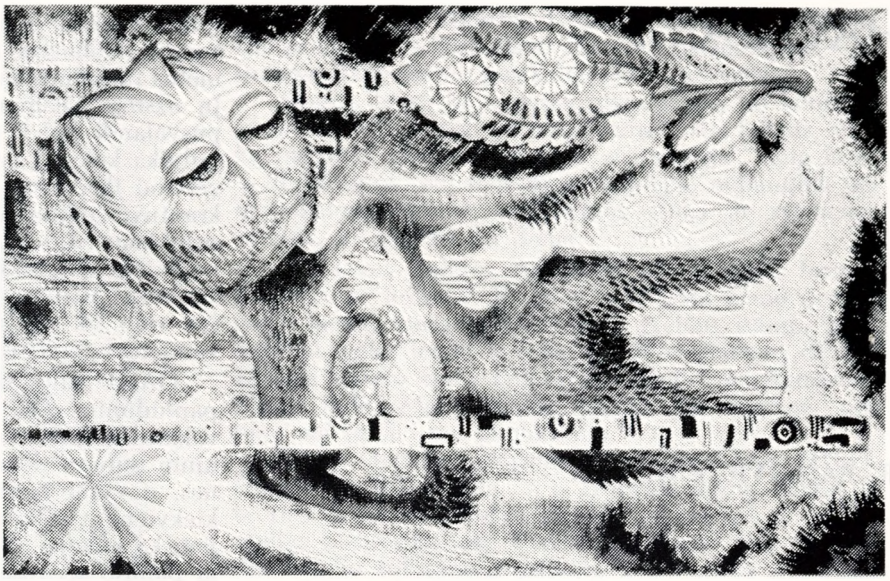

kėsi. Nė vienos valandėlės neapleido mane sveikata, ir nenustojau pasiryžimo. Per dienų dienas spėriai dirbau, o įgyjamos brangenybės man kėlė jėgas. Ištisus trejus metus išbuvau lobių krašte ir susidėjau turtą, kokį retas kunigaikštis teturi. Aš rinkau deimantus ir kitas brangenybes, ir mano laimė neapleido manęs nė valandėlės."

Tėvas su lengvu šypsniu žiūrėjo į tolį. Motina klausėsi sūnaus, ir nerimo šešėlis perbėgo per jos veidą.

— "Dabar jau grįžau pas tėvą", pasakojo toliau sūnus. "Mane lydėjo būrys tarnų su ginklais, ir mano turtą vežė devyniais vežimais. Bet štai, važiuojant mums per tamsią girią, užpuolė plėšikai, išvaikė mano tarnus ir paėmė visą turtą. O mane patį, apiplėštą ir pusplikį, paliko vidury tamsios girios. Laimė, kad buvo pavasario laikas, kaip štai dabar. Girią gobė maloni vėsuma, ir aš visą likusią dalį nakties guodžiausi minkštoje samanėlėje po tankiomis skarotomis eglėmis . . . "

— Kokia skaudi turėjo būti tavo širdis, vaikeli! — graudžiai užjausdama tarė motina.

Tėvas palingavo galva ir nieko nepasakė. Sūnus toliau pasakojo:

— "Kai išaušo rytas, jau buvau apsigalvojęs, kad negaliu taip grįžti pas tėvą. Ir nežengiau daugiau į tą patį kelią, kur praradau savo lobius. Nepareiškiau ir savo balso, kad būtų galėję išgirsti mano tarnai, kurie negrįžo manęs ieškoti. Ir kam jie dabar beturčiui! . . . "

— Kokia trumpa tarnų ištikimybė! — pagailėjo motina.

Tėvas susimąstęs tylėjo. Sūnus toliau pasakojo:

— "Mažais keleliais ir siaurais takeliais ėjau tamsia girią, ieškodamas krašto. Nebaugino manęs mintis, kad galiu sutikti vilką ar lokį. Ar jie galėjo būti piktesni už palaidą mūsų brolį! . . . Laimingai vedė mane likimo ranka, ir pavakare priėjau žmogų. Jo buveinė buvo maža apkerpėjusi lūšnelė ant mažo upelio kranto tarp šimtamečių ąžuolų ir skarotų eglių. Aplinkui lakstė nekalti žvėreliai, iš tankių paūksmių sklido ramus paukštelių čiulbėjimas. Ir jį patį radau prie lūšnelės. Jis mane priglaudė ir paguodė . . . "

— Kaip lengva, kai atsigauna širdis! — tarė motina.

— "Paskui ligi išnaktų su juo kalbėjau", pasakojo sūnus. "O kai rytą pasibudau ir atsikėliau, nenorėjau palikti jo buveinės . . . Jis buvo atsiskyrėlis, palikęs miestus ir žmones ir išėjęs į girių platybes pamąstyti dienų tylumoje ir naktų glūdumoje."

Sūnus aptilo ir nuskrido valandėlę mintimis į atsiskyrėlio buveinę ant mažo upelio kranto. Paskui tarė:

— "Trejus metus išbuvau su atsiskyrėliu ir grįžau į tėvo namus. — Ir iš visos ilgos savo kelionės teparsinešiau tik vieną mokslą — kad nieko nėra brangaus šiame pasaulyje, kaip tiktai išmintis. Antai buvau įsigijęs didelę šlovę, tai kiti man pavydėjo, nes su niekuo negalėjau jos dalintis. Buvau įgijęs didžius turtus, tai per vieną valandą juos praradau, nes jie buvo šalia manęs. Išmintis visada manyje ir aš joje; per ją aš su visais, ir visi su manim."

Ir savo pasakojimą sūnus pabaigė šiais žodžiais:

— Dabar teisk mane, tėve. Buvau įgijęs didelę šlovę ir atsisakiau jos. Buvau įgavęs lobius ir praradau juos. Išmokau išminties, ir tai yra visas mano turtas.

Valandėlę truko tyla. Motina susirūpinusi žiūrėjo į tėvą ir laukė kartaus atsakymo sūnui. O tėvas atsakydamas tarė:

— Tiesa, sūnau: geriausias turtas, kursai slypi mumyse pačiuose.

Motina iš visos širdies atsikvėpė ir nusišluostė nuo veido džiaugsmo ašaras.

Ir sūnaus sugrįžimo puota buvo kaip obelies žydėjimas.

HAVAJAI

R. RASLAVIČIENĖ

Havajai! Nors tai ir Amerika, bet drauge atrodo, kad esi svetimame krašte. Čia toks tautų mišinys, kad Amerika dvelkia tik turistai ir "Kentucky Fried Chicken" iškabos.

Aerodrome mus pasitinka havajietiškais rūbais apsirengusios merginos su kvapniais vainikais. Kai uždeda nat kaklo storą gvazdikų pynę, pasijuntu "Hawaii Five-O" televizijos programoje. Ir pro autobuso laigą miesto vaizdai atrodo pažįstami: viešbučiai prie viešbučių su daugybe langų ir balkonų, o gatvėse marga minia. Gėlės lauke, gėlės viduje ir net ant žmonių: moterų plaukuose, ant suknelių ir ant vyriškų marškinių. Visi atrodo kaip broliai ir seserys, visi vienodai apsirengę, tos pačios medžiagos marškose paskendę. Tai vienas iš maloniausių dalykų Havajuose: įlendi į plačią, beformę, margą, iki žemės mu-mu ir užmiršti visas linijas, dietas ir kitus miestiško gyvenimo nepatogumus.

Havajuose visi turi jaustis patogiai, maloniai, užmiršti kasdieninius rūpesčius, trūkumus ir nemalonumus. Aplinka, atrodo, tam tik ir sukurta: visur gėlės, ir tai ne betkokios, o orchidėjos — ant medžių, krūmų, kambariuose, ant kiaušinienės ir chi-chi augštame stikle. Tas chi-chi tikras eleksyras. Trauki per šiaudą baltą gėrimą, o nosį kutena orchideja ir pineapple riekės, papuoštos raudona vyšnia, aromatas.

Nuo penkiolikto augšto balkono matyti platūs vandenys. Pakrantės bangose išlenda ir vėl pasislepia besimaudančių galvos, o tolumoje būriniai laiveliai — lyg iš atviruko. Vakare kaikurie apsišviečia kalėdinėm lemputėm ir kaip vaiduokliai švyti tamsioje mėlynėje. Gyvenimas čia verda dieną ir naktį. Jau nuo pat ryto pajūriu vaikšto įvairios sudėties ir lyties turistai, rankioja bangų aplaužytas kriaukles, koralų nuolaužas, ar pasitiesę viešbučio vardu atžymėtus rankšluosčius laukia kol saulė užkops ant kalno. Ją užstoja Diamond Head pusiasalis ir trunka apie pusvalandį kol ji perlipa kalno viršūnę. Paplūdimio publika keičiasi, nes saulė kaitri ir poros valandų net gerokai įkepusiam turistui pakanka. Miesto gatvės ir krautuvės pilnos pirkėjų. Pinigas greit tirpsta, nes pasirinkimas didelis, kainos augštokos, o atostoginės nuotaikos suminkština visus žemyne užgrūdintus instinktus, įskaitant ir taupumą. Čia gi ne žemynas, čia vien tik salos ir salelės, ar vien tik iš mėlyno vandens kyšančios plikos uolos.

OAHU salos širdis yra Honolulu su savo Waikiki paplūdimiu. Čia kaip skruzdėlyne. Judėjimas net vakare nenurimsta. Saulei nusileidus moterys iš dieninių mu-mu įlenda į vakarines, puošnesnes, gėlėtesnes, o vyrai prisiderina marškiniais prie žmonų. Iš kiekvieno viešbučio sklinda kitokios tonacijos havajietiška muzika, o lemputėmis apšviestuose sodeliuose ar pajūrio atvirose scenose klubus virpina gėlių vainikais ir žolių sijonais prisidengusios havajietės. Aloha! . . . sklinda turistiniai chorai. Kiekviena programa prasideda tuo pačiu pasveikinimu — Aloha! Aloha: iš ryto, dieną ir vakare. Tai reiškia — labas, sudiev, myliu tave . . .

KAUAI yra sodų ir vaivorykščių sala. Waialeale kalnas yra lietingiausia vieta pasaulyje. Čia per metus iškrenta 40 pėdų lietaus. Drėgmė ir saulė supina vaivorykštes, kuriomis vainikuojasi nuo kalno krentanti vandens srovė ir medžių viršūnės.

Važiuojam limuzinu per cukrinių nendrių laukus, per apleistas pineapple plantacijas. Auksiniais žvynais apaugusios galvos, su žaliu kuokštu vidury padrikai kyšo dideliam lauke. Jų čia nebeaugina, nes pigiau importuoti iš Filipinų. Bet užsilikusi augmenija iš seno įpročio laikas nuo laiko atsinaujina ir niekieno nepastebėta vėl pranyksta.

Žydintys medžiai, krūmai, hybiskus kruvinai raudoni žiedai ir švelnių spalvų orchidėjos laukiniu grožiu puošia salą. Pakelės apaugusios australiškais eukaliptais ir papajų krūvomis aplipusiais ar bananų vėduoklėmis nusunkusiais medžiais. Pekelės vaisiais gali kiekvienas pasivaišinti, niekas jų nerenka ir neprižiūri, tai visų bendra nuosavybė. Visur vešlu, žalia, raudona ar geltona. Čia viskas auga be žmogaus rankos pagalbos, nes derlinga ugniakalnių kilmės dirva net tvoras priverčia žaliuoti.

Kauai Surf viešbutis ant įlankos kranto. Lengvai banguojantis vanduo skalauja smėlėtą pakrantę. Noris gulėt smėlyje ir užvertus galvą žiūrėti į baltus debesėlių kamuolius.

Vėlyvą rytą lipam į helikopterį. Suūžia virš galvos plieninis malūnas ir kylam į dangų. Taip ir lauki, kad pasitiks angelų chorai. Siūbuoja žemė po kojom, tolsta pieva, o mes artėjam į kalną. Atrodo, ištiesi ranką ir nusiskinsi lapą nuo medžio viršūnės. Staiga po kojom, tiesiai prieš akis atsiveria žalia praraja — slėnys. Širdis krenta į bedugnę ir pristinga kvapo. Bet malūnas ūžia tuo pačiu monotonišku garsu ir nerūpestingai supasi baltais lopais pamargintoje mėlynėje.

MAUAI yra slėnių sala. Jos augščiausias taškas vra Haleakala ugniakalnis. Visa kita pakalnėje. Ugniakalnio žiotyse tilptų visas miestas. Mauai kažkada buvo banginių gaudymo centras. Dabar likę tik prisiminimai, nes banginius gaudyti draudžiama.

H. ŽMUIDZINIENĖ AUTOPORTRETAS

Kaanapali paplūdimys tęsiasi mylių mylias. Smulkų smėlį sūkuriais neša vėjas, o pakrantę daužo putojančios bangos. Vos gali išsilaikyti ant kojų. Nedidelis būrelis drąsuolių šokinėja per vandens kalnus ir klykia iš baimės ir pasitenkinimo. Didesnė vasarotojų dalis susispietę ant patogių kėdžių apie baseiną. Čia pat baras su įvairiaspalviais gėrimais, kuriuose plauko orchidėjos. Saulės išdžiovintos, nurudavusios ilgiau čia vasarojančių turistų odos blizga kokoso alyva, kiti, gi, nepadoriai balti ar paraudę lyg susigėdę. Iš atviro restorano sklinda kepamos žuvies ir mėsos kvapas. Maudymosi kostiume čia gali praleisti visą dieną ir tik vakare, eidamas į puošnią restorano salę, privalai įlįsti į viską dengiančią mu-mu.

Vakare vėl aloha! . . . vėl virpančios šokėjų strėnos . . .

HAWAII, orchidėjų sala, yra pati didžiausia visame salų ansamblyje. Jos vakarinis pakraštys atrodo kaip mėnulio paviršius. Nusileidžiam į lysvėmis sustingusį lavos taką, kuriame išlygintas plotas aerodromui. Aplink, kur tik akis užmato, negyva žemė. Suaižėjusi, nelygi, lyg ką tik žagrės išversta. Bet ji tokia jau tūkstančiai metų. Visa Havajų sala yra vientisas ugniakalnis, kuriame dar rūksta smilkstančios versmės. Kažkur gilumoje verdanti masė betkurią dieną gali prasiveržti ir naujomis lavos vagomis numarginti salą. Lava maistinga. Iš sustingusio jos kiauto lenda raudoni žiedai, geltonos žolės, o lietaus dažnai skalaujamose pašlaitėse — krūmai ir neužaugos medžiai.

KONA yra vakarinė salos dalis. Čia gyveno havajiečių karalius Kamehameha, suvienijęs visas salas. Čia atkeliavo ir įsikūrė pirmieji misionieriai. Dabar Kona garsi savo kavos plantacijomis ir nacionaliniu parku, kuriame atkurtas istorinis pabėgėlių miestas. Čia prieglaudos ieškodavo įstatymų persekiojami, vietiniams papročiams nusikaltę salos gyventojai.

Tingus, lėtas, be rūpesčių gyvenimas, tai koniečių idealas. Kiek lengvai jis pasiekiamas šiais laikais, sunku pasakyti. Bet turistams jie visi kartoja "hang lose" — nesiskubink, nepersitempk. Koniečių nebaugina nei ugniakalnių grėsmė, nei lietaus stoka ar rytdienos nežinia, jie gyvena šia diena.

Ant lavos uolėtos pakrantės stovi žiogo formos Kona Surf viešbutis. Iš žemyno atvežta žemė dengia golfo lauką, kuriame rekordiniu greičiu išaugo žolė. Krūmai, gėlės lenda iš uolos lyg iš vešliausios dirvos. Bangos tranko statų krantą ir, atrodo, net kambario sienos juda. Maudytis čia galima tik baseine, nes nėra nei smėlio nei paplūdimių.

Kitaip atrodo vakarinis salos pakraštys HILO. Čia viskas žalia, žalia . . . Trobeles juosia daržai ir tvoros, takai vingiuojasi per žalias pievas, o mylių mylias nusitęsiančiose Parker ganyklose žolę ir krūmus skabo tūkstančiai galvijų, kurių mėsa maitinasi visos kitos salos.

Bet visai netoli dar rūksta 1975 metais išsiveržęs ugniakalnis. Jo lava ilgais pirštais nudegino vešlius dirvonus, giltinėmis pavertė nuplikusius medžius, o antgamtiškos jėgos išspiauti sugruzdę akmenys užvertė kelius, išskynė takus per miškus. Tų ugniakalnių, rūkstančių ir užmigusių čia net penki, bet jais domisi tik turistai. Vietiniai užsiėmę savo kasdienine buitimi: renka nuo medžių vaisius ir krauna juos į sunkvežimius, skina orchidejas,, kurias tą pačią dieną išskraidina į kitas salas, ar dirba Parker ganyklų milžiniškuose plotuose.

Naniloa Surf viešbutis yra ant Hilo įlankos kranto. Nuo virš vandens pakibusio balkono atsiveria nuostabus vaizdas į vandenyno platumas, pamargintas būriniais laiveliais. Aplink neįprasta ramybė, nejauti nei gyvenimo tempo, nei laiko tekmės. Viskas sustoja.

Bet kitoje viešbučio pusėje įprastas judėjimas ir žmonių klegesys. Vienos grupės atvažiuoja, kitos išvažiuoja, nes pavienių, nepriklausomų turistų čia mažai. Žalia augmenija supa viešbutį ir gatves. Eukaliptų alėjoj medžiai pasodinti čia garsių žmonių prisiminimui. Prie kiekvieno jų bronzinė lenta su pagerbto asmens pavarde ir metais, kada eukaliptas buvo pasodintas. Penkerių, šešerių metų medžiai išaugę, lyg amžių dešimtmečiais skaičiuotų. Netoli japoniškas miniatiūriškos augmenijos sodas su išlenktais tilteliais per siauras vandens sroves. Čia pat matyti ir platus vandenynas. Dabar jis ramus, bet prieš porą metų drebėjimo sujudintas vandenyno dugnas iškėlė vandenis į milžiniškas bangas, kurios nušlavė visą pakrantę, sugriovė namus kaip šipuliukus, krūvomis suvertė pakrantės medžius ir nusinešė į gelmes šimtus žmonių. Niekas netikėjo radio bangomis perduotam įspėjimui, nes tai įvyko balandžio 1 dieną, kai net teisybė virsta melu.

Havajuose rasi tai, ko ieškosi: modernų, triukšmingą, linksmą gyvenimą, ar poilsį, ramybę, idilišką vienumą. Rasi laukinę gamtą su nematytų spalvų žiedais ir kultivuotus sodus su milžiniškomis orchidėjomis. Sutiksi draugiškus, plačiom šypsenom havajiečius ir atostogas praleisti iš visų kraštų suvažiavusius turistus. Čia gali būti vienas minioje ir nesijausti vienišas, nes Havajai yra visų namai ir dauge jie niekam nepriklauso.

"LIETUVOS STEIGIAMASIS SEIMAS"

KNYGOS PRISTATYMAS

K. LEONAITIENĖ

Prof. dr. V. Sruogienės spaudai paruoštos knygos pristatymas visuomenei įvyko gruodžio 19 d. Liet. Tautiniuose Namuose, Čikagoj. Knygos supažindinimo popietę surengė LMK Federacijos Čikagos klubas, į kurią susirinko gražus būrys vietos visuomenininkų, kultūrininkų bei klubo narės su savo svečiais. Popietę atidarė ir sklandžiai pravedė klubo valdybos pirm. M. Marcinkienė. Įvadiniam žody ji priminė, kad autorė dr. V. Sruogienė yra klubo aktyvi narė ir steigėja.

"Lietuvos Steigiamasis Seimas" knygą išleido VLIKas Steigiamojo Seimo 50-ties metų sukakties proga. Knygos apimtis 270 puslapių. Parašyta vaizdžiai ir lengvai skaitoma. Knyga gaunama "Draugo" redakcijoj ir pas autorę dr. V. Sruogienę, 7023 So. California, Čikagoj.

Adv. L. Šmulkštys apibūdino dr. Sruogienės gyvenimo, mokslo ir darbo nueitą kelią. Jis išryškino autorės darbštumą, pareigingumą ir meilę lietuvių tautai. Ji yra viena iš žymiausiųjų mūsų lietuvių istorikių moterų, pilnai atiduodanti savo duoklę tautai ir palieka ją įamžintą ateinančiom kartom.

Prof. dr. Puzinas supažindino susirinkusius su knygos turiniu. Jis priminė, kad dabartinėje Lietuvoje istorija žiauriai klastojama, o apie Seimą visai nutylima, nors jis buvo išrinktas demokratiniu būdu, nes rinkimuose dalyvavo apie 90% krašto gyventojų, turinčių teisę balsuoti. Jis pabrėžė, kad išeivijoje gyvenantiems istorikams tenka sunki našta, nes istorinė medžiaga išsklaidyta po įvairius archyvus ir kaikur visai neprieinama, bet lieka jiems (istorikams) atsakinga pareiga! "L. St. Seimas" knyga parodo, kad tuometinė lietuvių tauta buvo pilnai jau subrendusi ir pasiruošusi savistoviam valstybiniam gyvenimui. Knygoje plačiai apžvelgiama entuziastingas Seimo atidarymas, Seimo darbai ir jo paskirtis. Knyga nebrangi — tik $6.50, bet neįkainojamai vertinga ateities istorikams, be kurios būtų neįmanoma apsieiti ir pažinti atgimstančios tautos tuometines nuotaikas. Klausytojai prelegento buvo nukelti į tuos laikus, kai išvarginta tauta kėlėsi iš griuvėsių. Kai savanoriai - kūrėjai bei didieji Tautos vyrai savo darbu, vargu ir krauju išpirko laisvę Tėvynei, bekovodami su įžūliais priešais iš rytų ir vakarų.

Prelegentas pareiškė pagarbą ir padėką autorei dr. V. Sruogienei, kuri savo ryžtingumu, pareigingumu nugalėjo visas kliūtis. Ji, kantriai dirbdama ir rinkdama medžiagą universitetų bibliotekose, knygynuose bei Kongreso bibliotekoj, Vašingtone, išleido vertingą knygą: "Lietuvos Steigiamasis Seimas". Popietė buvo užbaigta klubo valdybos paruoštom vaišėm.

Prof. dr. Vanda Daugirdaitė-Sruogienė yra mūsų žinoma pedagogė ir istorikė. Jos rašytos istorijos knygos sudaro mokymo pagrindą mokyklose, daug žinių ji suteikė jaunimui mokytojaudama Kaune, Vilniuje ir išeivijoje. Profesoriaudama amerikietiškoje kolegijoje ji aktyviai dalyvavo spaudoje ir lituanistiniame švietime. Naujai pasirodžiusi (1975) knyga "Lietuvos Steigiamasis Seimas" yra didelis įnašas lietuviškam kultūriniam lobynui. Autorė priklauso prie tos retos kategorijos iškiliųjų moterų, kurios nenuilstamai ir visose sąlygose randa galimybių dirbti Lietuvai naudingą mokslinį darbą.

"Lietuvos Steigiamojo Seimo" knygos pristatymo dalyviai: iš k. autorė **dr. V. Sruogienė, adv. L. Šmulkštys, dr. J. Puzinas**

VLADĖS BUTKIENĖS-ČEKONYTĖS "IŠMARGINTA DROBĖ"

PR. NAUJOKAITIS

Patiesiu, išdalinsiu ir marginsiu
iš naujo
Gyvenimą savo baltoje drobėje,
Tik i dažus dėsiu medaus, ašakų,
kraujo,
Kad atrodytų jis kaip tikrovėje.
(81 p.)

Vladė Butkienė iki debiutinės knygos išleidimo platesnei skaitančiajai lietuvių visuomenei nebuvo žinoma, nes jos eilėraščių neteko užtikti periodinėje spaudoje. Iš pridėtų datų matyti, kad rinkinio eilėraščiai yra sukurti tarp 1970—1974 metų. Iš eilėraščių turinio matyti, kad debiutantė jau turi gyvenimo patyrimo ir turi ką pasakyti. Šeši rinkinio IŠMARGINTA DROBĖ skyreliai rodo temų įvairumą. Eilėraščiuose atsispindi ir paliktos tėvynės ilgesys, ir mirusios motinos ir kitų amžinybėn iškeliavusių artimųjų paveikslai. Paliečiami įvairūs kasdieninio gyvenimo reiškiniai: žmogaus širdies atbukimas grožiui, tuščias išdidumas, vertinimas tolimo, o ne artimo. I neigiamybes žvelgiama su aštroka ironija ("Ledai ir ašaros).

Tačiau vien turinio elementai nenulemia eilėraščio vertės. Turinys privalo turėti įtaigią poezijos forma. Savo rūpesti forma autorė net išsako viename eilėraštyje:

Sakau, ieškosiu naujesniu rimų,
Įvinsiu žodžių dar negirdėtų.
Kad jie vaidintų scenoj be grimo,
Kad ne patoso lūpom kalbėtų.
(88 p.).

Autorė mėgsta senovinius klasikinius ketureilius, neblogai valdo klasikinį ritmą, tačiau rimai gana skurdoki (rimuojama: gėlė — budės, išvanosi — šypsosis, tu jai — barei, netekęs — žvakių), dažnai pasigendame ir įtaigesnių vaizdų, atviro širdies suvirpėjimo. džiaugiamės rade tokias metaforas, kaip "mano jaunystė linksmai nudainavo saldžius pakelės vaisius ragaudama" (52 psl.), "laikas byra smėliu" (66 psl..), juodas dienas "radom žydint baltom lelijom" (76 p.). "mūsų šaknys samanomis želia". Kaikada pasiseka autorei sukurti ir ištisą kondensuotą posmą, susintetintą vaizdą:

Kelionėj užaugom, subrendom,
pasenom,
Su rudenio nokstančiu grūdu
nunokom.
Jaunystę, kaip juodbėrį, pievoj
praganėm,
Ir skurdžiais, ir ponais gyventi
išmokę.... (13 p.).

Neblogai skamba ir autoironija:

Dedi žodžius poetiškai į eilę,
O jie tau žiūri į akis ir juokiasi...
(90 pi)

Tačiau nelaikytume labai vykusia kad ir tokią metaforą: "dėl to dejuoju aš visu artojų skundais ir širdies vietoj žagrės noragą noriu įsidėti!" (77 p.). Geriausiai pasisakęs yra paskutinis rinkinio skyrius "Išmarginta drobė", kuriame ryškiausiai atsispindi autorės vidiniai išgyvenimai. Bet ir čia pasitaiko šaltoko reiškinių stebėjimo ir spalvoto vertinimo. Tas vertinimas išreiškiamas net sausais prozišKais žodžiais ar retoriniais sušukimais (pavyzdžiais gali būti eilėraščiai 10, 11, 34, 45, 46. 69 puslapiuose). Geresnieji eilėraščiai ar atskiri nusisekę posmai rodo, kad Vl. Butkienė turi poetės nuojautą, tačiau rinkinio visuma dar nerodo didelių poetinių laimėjimų.

Vladė Butkienė-Čekonytė, IŠMARGINTA DROBĖ, poezija. Iliustravo V. Butkienė. Išleido "Vilties" leidykla, Cleveland, 1975 m. 96 psl., kaina $3.50.

NEPAILSTANČIOJI MARIJA AUKŠTAITĖ

PRANYS ALŠĖNAS

Rašytoja Marija Aukštaitė

Šiaip jau — esu vienas iš tų nelaimingųjų, kurie niekad ir nieko neišlošia loterijose. Vienok šiuo kartu — aplankė mane laimužė ir tai ne pas vyrus, bet pas moteris.

Aną dieną gaunu laiškutį iš "Moters" redaktorės Noros Kulpavičienės, kuri rašo: "Moters" žurnalo loterijoje Jūsų bilietas laimėjo metinę prenumeratą. Kadangi "Moteris" jums yra siuntinėjama nemokamai, kaip bendradarbiui, gal norėtumėte savo laimėtąją kam nors kitam pasiųsti? Malonėkite pranešti adresą, kam siuntinėti?" (Teko pranešti — ką gi kita darysi?).

Gi prijungtame P. S. dar priduriama: "Būtų gerai, kad parašytumėt ką nors apie Aukštaitę ar kitas žinomas Kanados moteris".

Apie Aukštaitę esu rašęs "Drauge", tačiau mielu noru mintimis apie ją pasidalinsiu ir su "Moters" skaitytojomis-skaitytojais, tik man atminimais teks grįžti atgalion beveik puskapį metų ir prisiminti, kada ir kaip šią kūrėją ir veikėją veteranę susipažinau ir pamėgau.

Kai 1948 m. pasiekiau Kanados žemę ir čia sparnus suglaudžiau Toronte, su maloniu nustebimu patyriau, kad čia, Kanadoje, nors tik tarp saujelės imigrantų lietuvių, esama ir nepailstančių veikėjų - visuomenininkų, rašytojų, laikraštininkų, kurių tarpe — net ketvertas moteriškų asmenybių. Jų gyvenamųjų vietų pasidalinimas — taip pat charakteringas. Dvi Marijos (Aukštaitė ir Arlauskaitė — pastaroji amžiną atilsį) Montrealyje, o kitos dvi — Ona ir Marija (Indrelienė ir Yokubynienė) — Toronte. Taigi, ano meto didžiausios Kanados lietuvės moterys — pasiskirsčiusios dviejuose didžiuosiuose miestuose...

Šiuo kartu čia ryžtuosi parašyti tik apie Aukštaitę.

1949 m. teko dalyvauti Kanados Lietuvių Bendruomenės pirmajame tarybos atstovų suvažiavime Montrealyje, kur buvau apnakvindintas vaišingoj Marijos Aukštaitės pastogėj. Daug kalbėjom, dalinomės mintimis apie Kanados lietuvių tautinę, visuomeninę ir kultūrinę veiklą. Mačiau pas ją daug rankraščių — poezijos ir prozinių dalykų, daug pasidarbavimo pėdsakų laikraštininkystės darbe etc.

Po to su Marija Aukštaite nebenutrūko mūsų ryšiai — ypač šventiniais sveikinimais pasikeitimas. Kažkurio suvažiavimo proga Toronte Marija Aukštaitė buvo apsistojusi mūsų namuose. Dabar ji yra nuolatinai apsigyvenusi Toronte. Iš viso Kanadoje ji gyvena nuo 1930 m. O dirbdama, kurdama ir sielodamosi lietuviškais reikalais — ji sulaukė ir gražaus amžiaus. Pernai jai suėjo 80 metų (gimusi 1896 m.). Dieve, ją laikyk sveiką ir tvirtą dar ilgus metus!

Pradėjusi rašyti. kurti ir veikti kaip visuomenininkė, dar gyvendama brangioj Tėvynėj Lietuvoj, nenustojo veikusi ir čia, Kanadoj.

1937 m. Montrealyje suorganizavo Vilniui Vaduoti S-gos skyrių ir iki 1939 m. buvo to skyriaus pirmininke. Po to ketverius metus darbavosi Kanados Lietuvių taryboj. Nuo 1942 m. iki 1943 redagavo Tarybos leidžiamą "Nepr. Lietuvą". Bendradarbiavo ir kitoj lietuvių spaudoj: Juozui Tysliavai redaguojant Brooklyno "Vienybėj" ketverius metus tvarkė "Montrealio dienų" skyrių.

M. Aukštaitė Montrealyje buvo viena iš inciatorių, organizuojant lietuvių šeštadieninę mokyklą ir atgaivinant Liet. Kat. Moterų d-jos veiklą.

1953 m. "Tėviškės Žiburiuose" spausdino dienoraštį "Išeivė". Literatūrinėj srity rašė ir teberašo eilėmis ir proza.

1957 m. išėjusioj iš spaudos antologijoj to leidinio redaktorius Bern. Brazdžionis, atspausdindamas M. Aukštaitės prozinį kūrinį "Dolorosa" (fragmentą iš 1904-5 m.), to fragmento autorės kūrybą šitaip apibūdina:

"Aukštaitės poezijoj vyrauja gilūs skausmo pergyvenimai ir egzaltuoti religiniai bei patriotiniai motyvai. Prozos pasakojimai — vaizduoja realų išeivių gyvenimą, kuriame pinasi pareigos, kančios, skausmo momentai... Stiliuje daug patoso ir pakelto jausmo. Skaitytojai, ypač moterys, itin šiltai priėmė jos gyvus senųjų emigrantų likimo pasakojimus "Išeivė" ir "Išvargnti šešėliai".

Atrodytų, jog Aukštaitės kūryba — lyginti na su liaudies epu. Kas tas epas (dargi liaudies) yra? O gi lietuvių kalbos vadove, sudarytam prof. dr. K. Skardžiaus ir lituanistų St. Barzduko bei J. M. Laurinaičio ir išleistam 1950 m., apie liaudį šitaip (gal kiek lakoniškai) rašoma: "Liaudis — tai minia, didelis pulkas, žmonės; paprastieji žmonės, prastuomenė".

Dabar — antras klausimas: Kas gi yra tas "minios" — paprastųjų žmoniu epas?

Pagal tą Vadovą — tai pasakojamosios poezijos rūšis. Gi Dabartinės lietuvių kalbos žodynas, sudarytas Lietuvoje ir "nubolševikintas" bei perspausdintas "Terros" leidyklos Čikagoje, aiškindamas epo sąvoką, pabrėžia, jog žodinėje liaudies kūryboje epas — tai heroiški pasakojimai (rusų bylinos, graikų — "Ilijada", suomių — "Kalevala" ir kt. 1) Antruoju gi atveju — epas tai pasakojamasis literatūros veikalas (skiriant jį nuodramos ir lyrikos).

1966 m. su nuoširdžia dedikacija M. Aukštaitė prisiuntė man savo eilių didžiulį rinkinį (760 psl.), kurį gražiai apipavidalino dail. Jurgis Juodis. Tai M. Aukštaitės ilgo gyvenimo gausus derlius, pavadintas "Rožių vasara".

Proziniam to leidinio ilgam žodyje, pavadintame "Prošvaistė", autorė smulkiai ir atvirai išsako savo gyvenimo nelengvą kelionę - epopėją. Kai kurie to rašinio fragmentai — itin įdomūs. Cituoju:

"Prašau priimti. Atleisti man už klaidas ir netobulumą. Už meilę, skausmą ir tiesą. Be to viso — būčiau nepilna. o trokštu parodyti savo gyvą, pilną veidą, nors ir su trūkumais, bet realų. Tokį, kokį padarė pats margas gyvenimas: lūšnelė ir rūmai. Lietuva ir išeivystė. Piemenėlės basumas, vėliau gėrblys, šakė, kastuvas... Dar vėliau: knygos, plunksna, aristokratų vaikai ir governantės velionėlis.

Velionėlio vergystės ir didžių rūmų dėka, išsivystė mano platesnė pasaulėžiūra. Prispaustai auklėta rūmų įtakos įžiebta, esu dėkinga anai šviesai praskleidusiai man prošvaistę, bet lūšnelės ir mano tėvelių dvasia — sumetė man dar mažutei tikėjimo ir tautos meilės kibirkštis į mano širdį, balanos liepsna pralenkė aristokratinių kristalų žiburius, išsiveržė gyva patriotinė ugnis, įsijungė į Tėvynės vargus ir kovas, Lietuvai nepriklausomybės siekiant, o ir pasiekus — atidavė jai širdį ir jėgas... Įsipulsavo visu pulsu į Jos atstatymo gyvybę... Ir, kas slėgė Tėvynę — slėgė mane. Su ja kentėjau, su Ja triumfavau. Su jos gyvu pulsu — jūrėm marelėm tą meilę išnešiau. Svetimoj žemėj, vėriau Jai ilgesio karolius, išeivės ašaromis nuplautus, kančiom ir tragedijom kristalizuotus. Kūrėjo dovanos kielike, tarp meilės saulių — Jums visiems išstatytus.

Pirmus savo eilėraščius sukūriau dar globėjų soduos. Rankraštį buvau pavadinus: "Netikėti žiedai", netikėtai jie ir suvyto: 1914-tųjų metų karui mobilizavus jaunuolius, tarp jų ir mano sužadėtinį, kuris atminimui išsivežė rankraštį, ir karo sūkuriuose jis kažkur pasimetė"...

JAUNA DAINININKĖ ADRIANA

Pačiame viduržiemyje, lyg lakštingala atskridusi iš šiltos Argentinos, mus atgaivino lietuviškomis dainomis talentinga, graži ir maloni dainininkė Adriana Jocytė. Ji padainavo daug negirdėtų lietuviškų dainų (tik dalis jų žinomos), perduodama jas savitai, labai gražaus tembro stipriu balsu. Tos dainos sužavėjo visus klausytojus, priminė "Tėvynę Lietuvą, brangią šalį prie Nemuno krantų!" Apdainavo motulės skausmą dėl žuvusio sūnaus už tėvynę. Dainuodama su pertraukomis, ji perėjo ir į romantiškas, pramogines dainas. Dainų palydą prisitaikė pati meistriškai skambindama gitara. Padainavo kelias ispaniškas dainas, kurios taip pat maloniai skambėjo ispaniškame ritme.

Adriana gimė 1962 m. spalio 11 d. Berisso mieste, Argentinoje. Jos tėvai — Adelė ir Antanas Jociai taip pat yra gimę Argentinoje. Jie, būdami patys lietuviai patriotai, išaugino dvi dukras, pamėgusias lietuvišką muziką ir dainas. Adriana, būdama vos ketverių metų amžiaus, lietuvių Kalėdų Eglutės parengime parodė didelį palinkimą į dainavimą. Pirmoji lietuviška dainelė, kurią išmokė ją močiutė — "Du broliukai kunigai".

Lankydama pradžios mokyklą, dalyvavo dainavimo konkursuose, laimėdama pirmas vietas. Baigė privačiai gitaros skambinimo kursą, pasireikšdama gabumais muzikoje. Ėmė privačias pamokas pas ispaną dainavimo mokytoją, kur susipažino su dainavimo technika.

Adriana Jocytė

Atvažiuojant į Kanadą, ją atlydėjo jos mamytė Adelė, kuri nenuilstamai globojo savo jauną dukrelę — dainininkę. Apsistojo giminaičių Rudokų vaišingose pastogėse Tillsonburg — Delhi, Ont., apylinkėje. Čia gyvenančių lietuvių jos buvo maloniai sutiktos ir išlydėtos. Adriana dainavo koncertuose bei minėjimuose: Detroite,

RASA ARBAITĖ

PLAKATAS

Jaunosios dailininkės kūrybos paroda su dideliu pasisekimu vyko š. m. gegužės mėn. Los Angeles, Lietuvių Namuose.

• MOTERYS PASAULYJE

Dail. Halina J. Naruševičiūtė-Žmuidzinienė.

Dailininkė mokslus baigė Lietuvoje ir Anglijoje. Parodose dalyvauja nuo 1932 metų. Buvo viena iš rengėjų ir dalyvių, 1949 metais Anglijoje surengtose baltiečių meno parodose. Nuo 1951 metų gyvena Kanadoje, kur yra surengusi kelias didesnes asmeniškas parodas. Dailininkė yra žinoma akvarelistė, taip pat ir portretistė, ji yra nutapiusi nemažai žinomų žmonių portretų. Jos kūryba pasižymi lyrizmu, subtilumu ir vaizduotiniu lakumu. Lietuvišką mitologiją ji išreiškia fantastiniuose aitvarų - laumių cikluose. Liaudiška, tautosakine aplinka ji apsupa madonas, net ir peisažuose jaučiama kažkokia paslaptingai mistinė nuotaika. Dailininkė savo kūryba žiūrovą nukelia į pasakiškai užburtą pasaulį, kuris drauge yra žaismingas, spalvingas ir žavintis.

Sol. Linda Marcinkutė

Jauna solistė išpildė dainų ir operų arijų programą sekmadienio popietėje (š. m. vasario m.), kurią surengė K. M. D. Centro valdyba. Taip pat dalyvavo ir "Volungės" dainininkės. Koncertas praėjo su dideliu pasisekimu.

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

MOTERŲ ATSTOVIŲ SUVAŽIAVIMAS

Dvyliktasis KLK Moterų Dr-jos skyrių atstovių suvažiavimas įvyko kovo 12-13 d.d. Hamiltone Dalyvavo 45 atstovės ir viešnios. Ryto sesiją pradėjo Hamiltono skyr. pirm. H. Kairienė, pakviesdama centro pirm. dr. O. Gustainienę atidaryti suvažiavimą. Pasveikinusi atsilankiusias, padėkojo suvažiavimo globėjoms. Minutės tyla buvo pagerbtos draugijos mirusios narės. Į prezidiumą pakviestos iš Delhi — B. Vytienė, iš Toronto — L. Murauskienė ir B. Biretienė sekretoriauti. Invokaciją perskaitė prel. J. Tadarauskas. Po to sveikino žodžiu: KL Katalikų Centro pirm. dr. J. Sungaila, Dr-jos centro dvasios vadas kun. A. Prakapas, OFM, kartu perduodamas sveikinimus ir Toronto Prisikėlimo par. klebono kun. A. Simanavičiaus, OFM, KL Kunigų Vienybės pirm. prel. J. Tadarauskas, N. Pr. Marijos vienuolijos atstovė sesuo Michaelė, KLB Hamiltono apylinkės ir vilniečių vardu K. Baronas.

Raštu gautus sveikinimus perskaitė L. Murauskienė, kurių irgi buvo apsčiai: vysk. V. Brizgio, gen. Lietuvos konsulo dr. J. Žmuidzino ir H. Žmuidzinienės, PLKOS pirm. dr. A. Šlapelytės - Janačienės, KL Bendruomenės krašto valdybos, ilgamečių dr-jos veikėjų — M. Galdikienės, dr. A. Už-

Laike L. K. M. D. suvažiavimo c. v. pirm. **dr. O. Gustainienė** sveikina garbės narę V. Ottienė.

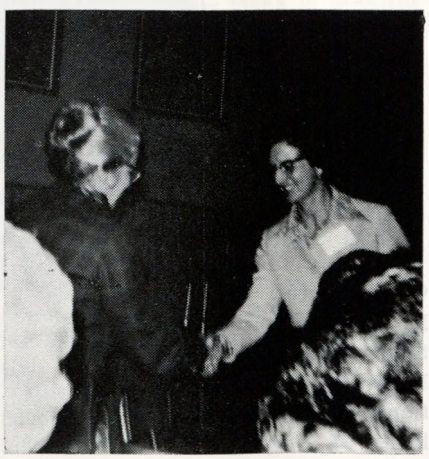

New Yorke, Čikagoje, Klevelande, Torcnte, Londone, Ont., Tillsonburge ir Montrealyje. Daug kas užsirašė Adrianos dainavimą į juosteles, jos ilgai skambės mūsų apylinkėse. Adriana žino labai daug lietuviškų dainų ir jas dainuoja išmokusi atmintinai.

Yra nepaprastai džiugu kad mes, lietuviai, turime tokią talentingą, jauną dainininke savo tarpe. Tikimės dar daug kartų išgirsti ją taip gražiai dainuojant! Garbė lietuviškam jaunimui ir jų organizacijos vadams, kad ją pastebėjo, tinkamai įvertino ir pasikvietė koncertams į Šiaurės Ameriką. Šiuo laiku Adrianai linkime šviesios ateities ir Dievo palaimos jos gyvenimo kelyje.

Birutė Vytienė

upienės - Lukienės ir buvusio centro dvasios vado kun. P. Bariaus, OFM.

Centro v-bos pranešime pirm. dr. O. Gustainienė nušvietė atliktus darbus. Pasiūlyta skyrių prašomas nares pakelti į garbės nares; iš Hamiltono — S. Rekštienė, O. Kačinskienė, iš Toronto — Lietuvos Kankinių par. skyr. pirm. S. Petraitienė, V. Ottienė ir M. Norkienė.

"Moters" žurnalo red. N. Kulpavičienė savo pranešime apibudino spausdinimo ir finansinę padėtį. Siūlė užsakyti "Moterį" jaunom dukrom ir anūkėm, taip pat lietuviškos spaudos dovanoti ištekančiom jaunamartėm.

Centro iždo pranešimą padarė S. Petraitienė. Revizijos aktą perskaitė R. Sirutienė.

Atstovės, pasistiprinusios puikiomis vaišėmis, popietinėje sesijoje išklausė skyrių pranešimus: Delhi — R. Ratavičienė, Montrealio — G. Kudžmienė, Toronto Lietuvos Kankinių — R. Sirutienė, Toronto Prisikėlimo — B. Biretienė, Hamiltono — H. Kairienė. Apgailestauta, Londono skyriaus atstovės neatvyko. Iš skyrių veiklos pranešimų buvo matyti, kad narės plačiai įsijungusios į visuomeninį gyvenimą, pačios ruošia įvairaus pobūdžio renginius, dalyvauja Bendruomenės veikloje, savo susirinkimus, kiek gali, daro patrauklesnius, kviesdamos įvairių sričių paskaitininkus, uoliai talkina savo parapijoms, dalį savo pajamų skiria lietuviškoms organizacijoms, remia spaudą ir nepamiršta sergančių ar vargan patekusių narių ir tautiečių.

Rinkimų komisijos pasiūlytos kandidatės buvo išrinktos į valdybą: dr. O. Gustainienė, R. Sirutienė,E. Krikščiūnienė, A. Šimkevičienė, I. Žemaitienė, A. Kuolienė, S. Laurušaitienė; į revizijos komisiją: B. Vaitiekūnienė, S. Petraitienė ir R. Simanavičienė.

Priimtos šios rezoliucijos: 1. Pasisakymas prieš pornografiją, pasiunčiant laiškus Kanados min. pirm. P. E. Trudeau, Ontario premjerui W. Davis ir televizijos stotims. 2. Rašymas laiškų, iškeliant Nijolės Sadūnaitės padėtį, atitinkamoms institucijoms ir organizacijoms. 3. Rašymas prašymų dėl Seinų lietuvių padėties.

Po to sekė gyvos diskusijos ir sugestijos. Vakarienės metu buvo suruošta meninė programa, kuriai vadovavo A. Žilvitienė, o ją atliko "Aukuro" aktoriai — M. Kalvaitienė, B. Juodelis, ju vadovė E. Kudabienė ir jaunasis Edvardas Labuckas, atmintinai padeklamavo puikia lietuviška tarena pynę eilėraščių.

Suvažiavimas buvo užbaigtas sekmadienio pamaldomis ir bendra agape.

Malonu buvo pasidžiaugti Hamiltono skyriaus ir jo dvasios vado prel. J. Tadarausko vaišingumu bei rūpestingumu. Skyrių atstovės sugrįžo su nauju ryžtu ateities veiklai. **L. M.**

Iš L. K. M. D-jos, L. Kankinių par. skyr. veiklos. Skyr. pirm. **S. Petraitienė** sveikina Montrealio Aušros Vartų par. choro dalyvius ir vadovę Mme Rosh (1976 m.).

"Grandies" ansamblio "Lietuviškos vestuvės" su vadove I. Smieliauskiene. Koncerto dalyvius ir svečius sveikina pirm. **R. Sirutienė** (1974 m.).

Garbės narės: iš k.: **S. Rekštienė, S. Petraitienė, M. Norkienė, V. Ottienė, O. Kačinskienė.**

KLK Moterų Draugijos Lietuvos Kankinių (buv. Šv. Jono Krikštytojo) parapijos skyriaus 1973-1976 metų veiklos apžvalga

1973-1975 m. laikotarpio skyriaus valdybą sudarė: pirm. R. Sirutienė, vicepirm. V. Ottienė, sekretorė A. Šimkienė, iždininkė R. Sirutienė, parengimams B. Čirūnienė ir J. Kripienė, ligonių lankymui O. Dementavičienė ir M. Žekienė, kavinės reikalams M. Norkienė. Revizijos komisija: J. Kaknevičienė ir S. Jagelienė.

1975 m. rudenį, pasibaigus senos valdybos kadencijai, išrinkta nauja. Daugumas narių pasiliko savo pareigose, tiktai pirmininkės pareigas perėmė Stefa Petraitienė. Be to, kad būtų lengvesnis ir sėkmingesnis veikimas, valdyba papildyta dviem naujom narėm — antra vicepirmininke K. Buciene ir nare A. Kateliene.

Minėtų trejų metų laikotarpyje skyrius turėjo 17 valdybos posėdžių ir 10 visuotinų narių susirinkimų, kurie būdavo paįvairinami paskaitomis. Šiuo metu skyriui priklauso 56 narės. Susilaukėme keletą naujų narių, kelios pasitraukė.

1974 m. parapija, išsikėlė į naują vietovę, pasivadino nauju Lietuvos Kankinių vardu.

1975 m. vasara buvo liūdna mūsų skyriui, nes netekome net trijų narių: p. Borstienės, E. Endriksonienės ir O. Eidukaitienės. Negailestinga mirtis išskyrė jas iš mūsų tarpo.

Kas lietė mūsų viešesnę veiklą, tai skyrius daugiausia rūpinosi parapijos reikalais. Aukomis rėmė jaunimo organizacijas, lietuvišką spaudą, šeštadieninę mokyklą, įvairius fondus, religines organizacijas ir t.t.

Pajamas sudarėme iš nario mokesčio, aukų, sekmadieniais rengtos kavinės, dėvėtų drabužių išpardavimo, kapinių lankymo dienose ruošiamų užkandžių ir įvairių renginių.

Vienas iš sėkmingiausių mūsų skyriaus parengimų įvyko 1974 m. balandžio mėn. 27 d. Iš Čikagos atvykęs I. Smieliauskienės vadovaujamas Tautinių Šokių Ansamblis "Grandis" pirmą kartą pasirodė su "Lietuviškomis Vestuvėmis" naujoje Anapilio Sodybos salėje. Koncertas praėjo su nepaprastu pasisekimu, sutraukęs daug gražaus jaunimo ir vyresniųjų.

Maždaug po dviejų metų pertraukos skyrius vėl ryžosi surengti didesnį koncertą.

1976 m. balandžio mėn. 24 d. buvo pakviestas Montrealio Aušros Vartų parapijos choras, vadovaujamas Madam Roch. Koncertas buvo įdomus, kultūringas, jį paįvairino visiems gerai žinoma solistė Gina Čapkauskienė ir p. Keblys.

Katalikės moterys daug prisideda prie karitatyvinės ir kultūrinės parapijos veiklos, sekdamos draugijos šūkį "Tiesa ir Meilė". **B.**

A. A.

EMILIJA

GAUČIENĖ

A.a. Emilija Semenevičiūtė - Gaučienė tragiškai žuvo Naujųjų Metų rytę Čikagoje. Šios nelaimės metu sunkiai susižeidė ir "Moters" bendradarbis **Povilas Gaučys.**

Velionė buvo gimusi 1908 m. kovo mėn. 3 d. Glasgowe, Škotijoje. Mokėsi Lietuvoje. Baigusi muzikos studijas, dirbo savo specialybėje Kauno ir vėliau Vilniaus radiofonuose bei muzikos mokykloje. Išeivijoje irgi įsijungė į visuomeninę ir profesinę veiklą dirbdama su "Dainavos" ansambliu.

A.a. Emilija Gaučienė buvo palaidota Čikagoje, dalyvaujant šeimos artimiesiems ir gausiai lietuviškai visuomenei.

A.a. Valerija Rudytė - Gražienė gimė 1900 m. Rygoje, kur ir gimnaziją baigė. 1929 m. ištekėjo už teisininko Antano Gražio. KLK Moterų Dr-jos Montrealio skyriaus viena iš pirmųjų narių ir steigėjų. Kelis kartus buvo valdyboje ir visada aktyviai dalyvavo dr-jos veikloje.

Velionė mylėjo daugiau už viską savo šeimą, draugus, visus žmones ir savo kraštą. Už nuopelnus dr-jai 1970 m. buvo pakelta garbės nare.

Paliko vyrą, dukterį Iloną Maziliauskienę, seseris: Adą Rudytę (Montrealyje), Liuciją Puskepalaitienę (Detroite), brolius: Praną Rudį (Lietuvoje), Mykolą Rudį (Australijoje) ir dr. Leonidą Rudį su šeima (Sudbury).

Mirė staiga savo mėgstamoje Dainavos vasarvietėje, Laurynijos kalnuose, 1976 m. gegužės mėn. 29 d.

Nuotraukoje: A. Rudytė — kairėje, V. Gražienė — dešinėje.

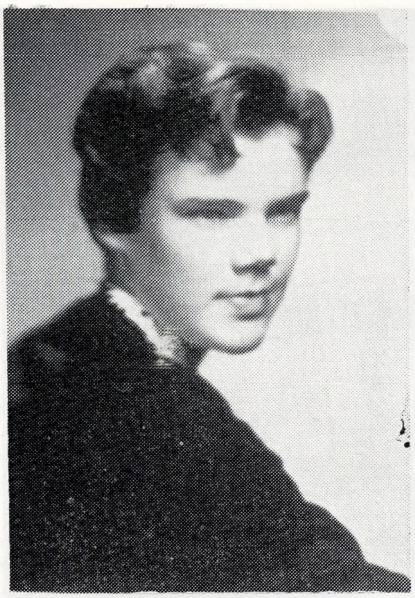

Šių metų pavasaris negailestingas mūsų jauniems žmonėms. Štai Kalifornijoje, Los Angeles mieste, atsisveikinome su **Jūrate Bulotaite - Avižienienе.** Nors niekad nebuvo stiprios sveikatos, jos mirtis buvo labai skaudi ir netikėta.

Jūratė gimė 1940 m. liepos 16 d., Lietuvoje. Išemigravus į Ameriką, pradžios mokslą ir katalikišką gimnaziją baigė Waterbury, Connecticut, kur pradejo ir matematikos studijas. Jas baigė jau Kalifornijoje, UCLA. Buvo labai veikli, pradžioje tarp ateitininkų, vėliau daug dirbo su skautėmis, todėl ir į laidotuves, nenuostabu, susirinko visa skautija ir kitos organizacijos. "Moters" žurnalui padėti pereitais metais organizavo lietuvių moterų darbų sudėtinę — kolekcijonierių — parodą, praėjusią su dideliu pasisekimu.

Jaunos tautietės liūdi tiek šeima, tiek draugai, tiek visa visuomenė.

Mielą draugę Jūratę Avižienienę, vos 36 metų tesulaukusią, atsisveikinant

Spindintis burbulas sprogo
Ašaros išverktos
Žemei grąžinom jos trapų žiedą
Dangaus skliaute užgęso Tavo tamsi ir
bejėgė žvaigždė.
Rankom susikibusios sesės
Kadaise dainavo dainas prie skautiško
laužo
Ateina naktis
Viltys kaip kibirkštys skrido į nežinią
ir statė karaliaus pilis —
Oi kodėl iškasėm prie pilies vartų
tą juodą bauginančią duobę
Oi kodėl staigiai užmiršom paremti
kai suūžė vėjais giria —
Ir gėlės ne visos atsitiesia į rytmečio
tekančią saulę
Sudūžusią širdį
kaip Ostiją angelas neša augštyn į
dausas.

Kleva

A.a. Julija Rimkevičiūtė - Strėlienė 61 m. amžiaus, kilusi iš Dzūkijos, nuo Alytaus. Mirė 1976 m. lapkričio mėn. 25 d. Velionė buvo viena iš pirmųjų draugijos narių-steigėjų. Nuoširdžiai sielojosi dr-jos reikalais, buvo valdybos narė. Priklausė ir LK Mindaugo moterų šaulių kuopai. Paliko anūką A. Puzarauską Anglijoje ir dukrą Liliją Dvarionienę su vyru. Velionė gyveno Montrealyje, palaidota Šv. Jono kapinėse, Mississaugoje.

PRAŠOM SUSIMOKĖTI "MOTERS"

PRENUMERATĄ UŽ 1977 METUS!

— 7 DOLERIAI —

Administracija

• SVEIKATA

DAKTARAS MAX BIRCHER BENNER — VIENAS IŠ PASAULIO DIETOTERAPIJOS STEIGĖJŲ

ALEXANDRA VAISIŪNIENĖ

Dr. Bircher Benner aukso ir kitokių medalių ir atsižymėjimų skaičius būtų neįmanoma išvardinti, įteiktų pasaulio mitybos organizacijų, kongresų, universitetų ir kitokių maisto tyrinėjimo institucijų už nustatymą ir nurodymą sveikos dietos ligoniams prie jų įvairių ligų ir ne ligoniams, kaip jie turi maitintis, norint išsilaikyti sveikiems, daugumas pasaulio ligonių laikosi jo nurodytos dietos.

1867 metais mažame Aarau miestelyje — Šveicarijoje, rugpjūčio mėn. 22 d. visi Aarau gyventojai pabudo iš miego paimti didelio išgąsčio, sužinoję apie didelį gaisrą maisto sandėliuose, kur viename gale gyveno notaras Bircher su savo jauna žmona. Skubotas išbėgimas, pilnas didelio išgąsčio, išprovokavo jo žmonai ankstyvą gimdymą. Anais laikais vaikai, gimę septynių mėnesių, mažai gyvendavo. Mažasis Maxas gyveno, bet buvo labai silpnos sveikatos ir turėjo širdies ligos defektą. Dar vaikas būdamas turėjo didelį norą gyventi ir dėjo pats dideles pastangas stiprinimui savo sveikatos. Šveicarijos kalnų grynas oras, ilgi pasivaikščiojimai, plaukiojimas ir kitos rūšies gimnastika stiprino jo fizinį stovį. Jau tada žmonės ji vadindavo "Daktarėliu". Ypatingai domėjosi ir studijavo natūralistinį mokslą ir filosofiją, be to, buvo labai pažengęs piano srityje, mokė mokinius ir Beethoveną grojo atmintinai.

Pradėjus studijuoti mediciną Ziuriche ir Berlyne, miršta jo tėvas. Jau studentu ir gydytoju būdamas, turėjo daug ginčų ir nemalonumų dėl jo nusistatytos linijos gydymo ligonių natūralistiniais pagrindais.

1891 metais Max Bircher atidaro gydytojo kabinetą neturtingame Ziuricho rajone. Darbą pradėjo su dideliu pasisekimu neturtingųjų tarpe. Praslinkus dvejiems metams, apsivedė su Elisabeth Benner, su kuria susilaukė 4 sūnų ir 3-jų dukterų. 1897 metais įsteigė pirmą savo privatinę kliniką, ir jau 1910 metais jo pacientūra buvo internacionalinė ir turėjo žinomą vardą. Vieną kartą prašė apleisti kliniką vieno rusų kunigaikščio, kuris nenorėjo laikytis jo nurodymų, bet po dviejų dienų kunigaikštis vėl grįžo atgal. Dr. Bircher Benner buvo laikomas kaip klasikas dietos moksle ir tada jau skelbė, kad **žalias maistas yra vienintelė priemonė, kuri turi tik gydymo galią,** ir nėra, sako, tokio skilvio pas ligonius, kurie netoleruotų gerai žalio maisto, jei jis bus tinkamai

paruoštas. Tuo pačiu laiku buvo labai susidraugavęs su filosofu Freudu ir kartu gvildendavo gyvenimo problemas. 1924 metais pasirodė spaudoje jo pirmas žurnalas "Der Wende punkt", kuris dar ir šiandien yra leidžiamas, bet tik gaila, kad žurnalas yra rašomas gana sunkiame stiliuje (čia mano asmeniška nuomonė). Trys dr. Bircher Benner vaikai baigė taip pat mediciną, jo pusseserė ir du anūkai eina tais pačiais generacijos keliais. 1939 metais, kai dr. Bircher Benner klinika jau buvo žinoma visame pasaulyje, miršta jos įsteigėjas dr. Max Bircher Benner. Patekti į jo kliniką yra didelių sunkumų. Dėl vietų stokos augšto atlyginimo visuomet užimta viso pasaulio turtuolių. Visos klinikos vadovybė atiteko į jo vaikų ir anūkų priežiūrą, kurie eilę metų dirbo kartu su tėvu. Moksliniai tyrinėjimai apie žmonių ligų priežastis buvo pats svarbiausias jų tikslas, reikalaująs daug moderniškų įrengimų ir pasišventimo tame darbe. Gydo dieta ir trumpais badavimais. Dietą stengiamasi pagaminti tik žalią, kuri vieninteliė priemonė turinti gydymo galią. Maistas turi būti labai rūpestingai parinktas ir pirmos rūšies. Maistas patiekiamas sulčių, saločių ir košelių formoje, virtas taip pat stipriai kontroliuojamas gydytojos dietistės. Ligoniui duodama suprasti, kad nuo tokio sveiko ir natūralaus maisto jo sveikata turi pasitaisyti, nes visas organizmas yra valomas, ir organizmo celulės įgauna naujas jėgas. Gydymosi nurodymuose taip pat įeina ir fisioterapija, kvėpavimo mankšta, gimnastika, įvairių rūšių masažai, vandeniu gydymo metodai pagal Kneippo, Prissnitzo, Winternitz, Kuhne ir kitų, saulės vonios, spindulių vonios, prakaitavimo vonios "Sauna", nustatant įvairią temperatūrą pagal ligos reikalą, kitiems praktikuojama tik kojų ir rankų vandens vonios, ir moderniškiausia gydymo technika trumpomis bangomis, klizmos įvairių rūšių pagal Mac Donagh ir Broch technikų. Daug ligonių atvažiuoja į šią kliniką ne tik gydytis, bet pailsėti, atsijauninti ir prisisemti naujų jėgų ateičiai.

Bircher Benner klinika talpina 60 ligonių. Klinika yra ant saulėtos kalvos viršūnės gražiame parke, 400 metrų nui Ziuricho ežero augštumos ir 1750 metrų augštumoje nuo jūros lygio, apsupta miškais, golfo aikštėmis, maudyklėmis, čiuožykla. Ligoniai prie tokios gamtos sąlygų daug greičiau pasveiksta.

Dr. Bircher Benner knyga "Cocina dietika", išleista 1968 metais, po priežiūra ir aprašymais daktarės Ruth-Kunz Bircher sanatorijos direktorės, dr. med. D. Liechti v. Brash dietikė, dr. Kuimikas Alfred Kuntz-Bircher cheminė ir fiziologinė priežiūra. Dr. rez. oec. Ralf Bircher redaktorius, ir i ispanų kalbą vertė dr. med. Silverio Palafox, Knyga yra išleista ir išversta apie keliasdešimts pasaulio leidyklu.

Greta šios k l i n i k o s egzistuoja ir kita didelė dr. Bircher klinika, kuri vadinasi "Clinica Popular", neseniai atidaryta su daug žemesnėmis kainomis. Klinikos steigėjas yra didelis turtuolis, kuris dėkingumo ženklan po paties savęs išsigydymo įsteigė ir padovanojo tą kliniką mažesnių pajamų ligoniams gydytis.

IŠKELIAVIMAS Į AMŽINYBĘ

J. VALIŪNAS

Atsiskyrimas su šiuo pasauliu nėra toks baisus, net, sakykim, siaubingas, lyg kokio negailestingo teisėjo tartas galutinis sprendimo žodis? Kodėl gi tas kietas žodis mirtis, lyg koks nepakeičiamas, neatšaukiamas, kiekvienam asmeniškai neišvengiamai ateisiantis? Kodėl jis daugelio laikomas lyg kokiu pačiu blogiausiu įvykiu mūsų gyvenimo eigoje, taigi nelyginant liepto galu, už kurio slypi tamsi be prošvaistės praraja? Argi iš tiesų tokia pažiūra į gyvenimo pabaigtuves yra teisinga ir nuosekli?

Prisimenu, tremtyje gyvenant prie Danijos sienos, eidavau parnešti pieno savo sūneliui iš gailestingos, jau pagyvenusios moters. Ji ir sako man, kad jos tėvas jau trečia diena nieko nevalgąs ir labai bijąs mirti, o juk jam jau 97 metai. Tai kaipgi kitaip? Moteriškei, žinoma, gaili persiskirti su ją užauginusiu tėveliu, bet ji juk gerai supranta, kad sulaukus senesnio (veik 100 m.) amžiaus, mirtis yra, nuosekliai galvojant, neišvengiama būtenybė. Kas gi bebūtų, jei pasaulį užpildytų daugumoje senseniai, virš šimto metų, nelyginant kaip tie senovės prūsų padavimų milžinai: Vaidevutis ir jo brolis Brutenis, kurių vienas sulaukė apie 140, o kitas 160 metų, pagaliau nutarė paaukoti savo gyvybes dievams, susidegindami ant laužo. Jiedviem lyg ir tiktų ta žmonių patarlė, kad esą taip paseno, jog net ir giltinė juos visai užmiršo.

Gyvenimo laikas bėga nepastebimai. Kaip kad kine vaizdai susideda iš momentų su taip mažais tarpeliais, kad mums atrodo, jog viskas juda ištisai, be tų tarpelių. Taip lygiai ir gyvenimas mums atrodo einąs be tarpelių pertraukos, o iš tikrųjų vienas momentas, antras, trečias, o tarpų nepastebime. Mirštame, kai praeina momentas, ir atgimstame, kai ateina sekantis momentas. Taip moko dvasininkai vakarų ir rytų (indų, kinų, tibetiečių).

Gamta nežino šuolių, ir viskas vyksta nuosekliai. Tat, jei vieni gimsta, tai kiti natūraliai, kaip išsieikvoję ar susidėvėję, turi tiems priaugantiems užleisti vietą, pasišalindami į Anapilį. Todėl yra visai nelogiška piešti mirtį "giltinės" pavidale, kuri mums prieš daugelį metų buvo vaizduojama su dalge, su kuria menamai buvo nukertama mirčiai pasmerktam galva, lyg tai būtų tokia savotiška giljotina... Ak, juk be mirties nebūtų nei grožio dėl to, kad mirtis yra grįžimas į palaimingą gamtos harmoniją. Nesgi kiekvienas iš mūsų turi reikšmingą veiklos paskirtį iki galutino suirimo, išnykimo.

Senovės graikų filosofas Plutarchas pasakė apie mirtį: "Seno žmogaus mirtis yra lyg laivo įplaukimas į uostą, gi jauno mirtis yra avarija vandenyne". O rusų poetas Puškinas apie save išsitarė: "Man (senam) laikas trūnyt, o tau (jaunam) žydėt". Bet ne visų ta likiminė viešnia yra pageidaujama. Daugumos ji nemėgiama, net barama, koliojama. Štai, va, kuris nors senelis metų metus guli "ant patalo", neatsikeldamas ir vis nemiršta. O juk toks seneliukas tikrai jau niekam "nebereikalingas", ir yra tik sunki našta artimiems, o gal ir visuomenei. Gi kitas, dar nesulaukęs nei pusamžio, žiūrėk, griūva, kaip ąžuolas, kirvio pakirstas, ir palieka, ko gero, jo užlaikomą šeimą ir dar neužaugintus vaikučius. Savotiška "vis major" (sakytum likiminė jėga), kuri ištikrųjų yra labai neteisinga. Na, gal ir nevisai taip. Sakoma, kaip pasiklosi, taip ir išmiegosi. Reiškia, pagal jaunuolio pasiruošimą gyvenimo eigai, ta eiga gali būti nevienodo tęstinumo. O visvien slaptingų tamsių, bet galingų pasaulį valdančių jėgų sukeltais karais iššudoma milijonai pajėgiausių jaunų vyrų, kurie tikrai nėra užsitarnavę tokios (modernios technikos išrastomis žiauromis žmonių naikinimo priemonėmis) staigios mirties. "Nuo maro, bado, ugnies ir karo išgelbėk mus maldaujame, Viešpatie!"

Neįmanoma visus mirties sauviliškus "kaprizus" čia išskaičiuoti. Prisimenu vieną pasaką, kaip aiškiaregis pasidarė garsiu gydytoju, nes jis matydavęs prie ligonio lovos giltinę ir angelą. Jei giltinė būdavusi prie sergančio lovos kojų, tai ligonis, buvę aišku, pasveiksiąs; o jei angelas prie kojų, giltinė prie galvos — tai jau nebepagydomas ligonis Ir paėmęs jis vieną sykį lovą ir persukęs taip, kad giltinė pasiliktų prie kojų...

Daug įdomiau būtų pasvarstyti būdus, kaip pasitikti tą, kad ir nemėgiamą, bet neišvengiamą, giltinės atnešamą mirtį. Arba, ką reikėtų daryti, kad tai gyvenimo besiartinančiai mirties katastrofai, pagelbėti mirštančiam, kad jis ją galėtų ramiai pasitikti. Dauguma nenorime net galvoti apie mirtį. O jei mūsų šeimoje atsiranda toks nepagydomas, mirčiai pasmerktas ligonis, tai mes jį talpiname į ligoninę ir prašome gydytojų ir slaugių prižiūrėti jį jo paskutinėse gyvenimo valandose. Arba mes tokius nepajėgius apsitarnauti senelius, netgi savo tėvus, dažnu atveju atiduodame į prieglaudą, nes sakome: "neturime laiko dieną naktį juos prižiūrėti". Mes užmirštame, kad mus, mažus kūdikius, irgi, nelyginant kokius nega-

linčius apsitarnauti "ligonėlius", su meile ir pasišventimu jie prižiūrėjo, slaugė, augino ir "naktis nemiegojo", kaip sakydavo seniau mūsų kaimo moterys. O dabar tu jau susenęs niekam nereikalingas, tai tavo paskutinėse gyvenimo rudenėlio metuose atimama tau namai, geras maistas, draugai, vaikai ir meili priežiūra, nes tu jau persenęs . . .

Pasakojama apie šiaurės gyventojus eskimus, kad pas juos, kai jau visai pasensta šeimos narys, jokio naudingo darbo nebesugebąs atlikti (o maistas ten labai sunkiai gaunamas), tai toks senelis pats išeinąs per pasitaikančią sniego pūgą į lauką, ir vėtra su sniegu jį palaidoja. Arba, kas negirdėjo tos rusų pasakos apie kaimietį, kinkantį roges, kad išvežtų susenusį tėvą į girią, kur šaltis, badas ir žvėrys jį turėtų pribaigti. Tą senelį išgelbėjęs jo anūkėlis, kuris tuo pat laiku ruošė savo mažas rogutes ir, tėvo paklaustas, jam paaiškino, kad tai jis jį irgi išvešiąs į mišką, kai jis pasensiąs. Ir Lietuvoje senais laikais nereikalingi karšinčiai būdavo nemėgiami bei talpinami į jaujas (javų bei linų džiovyklas), nes ypač marčios nelabai pakęsdavo savo nusenusius uošvius. Jei dar ne į jaują, tai visvien jų nesodindavo prie bendro stalo, o ant "zoslano" prie duonkepio pečiaus, nes jis "apsilaistąs" ir iš viso nespėjąs su visais kartu pavalgyti. Ir vieną sykį, pasakojama, marti pamatė, kad tas ant "zoslano" valgąs senelis, prisitrupina į barščius duonos plutelių ir nei "nemano" eiti silpnyn, o visas jo veidas pasidaręs toks gražus, raudonas. Pradėjusi marti duoti jam nedakeptą duoną, ir čia buvo nemėgiamo senelio pabaigtuvės, nes jis pablyško ir nebeilgai begyveno.

Senovės Lietuvos kaimo ūkininkas neperduodavo ūkio savo suaugusiems vaikams, neleisdamas jiems susitvarkyti, sukuriant savo šeimas ir pradedant savarankišką gyvenimą. Štai vabalnikėnas (Biržų aps.) Gecevičius (netrukus po Pirmo pas. karo) turėjo 4 sūnus (30-40 m.) ir nemažą ūkį. Du jo sūnūs buvo net pabuvoję J.A. V-se. Būdamas jau virš 70 metų, jis vis dar laikė savo sūnus nemokamų bernų vietoje. Pagaliau, bekraudamas šieno kaugę, jis staiga krito negyvas. Jo du sūnūs, greit po to skirstant kaimą į vienkiemius, gavo sklypus kiek didesnius, nes galulaukėje, o du išėjo į užkurius (žentus). Tokiais atvejais vaikai laukdavo, kada gi pagaliau tėvas, kaipo kliūtis, pasišalins iš gyvenimo, tuo būdu leisdamas jiems pradėti savarankišką gyvenimą, kitaip sakant,, laukė tėvo mirties. Žinoma, dabartiniu metu benuosavybinėje Lietuvoje tokie atvejai nebepasikartoja, nes kaimo gyventojams atimta iniciatyva savarankiškm gyvenimui. paverčiant juos proletarais - kolūkiečiais, o dauguma stambesnių ūkininkų buvo ištremti lėtai mirčiai į Sibiro tundras.

Mūsų gyvenimas yra tartum snieguolės, kurios pavienios yra vis skirtingos ir nepaprastai gražios. Bet jų grožio pasireiškimas yra ribotas, sakykim, labai trumpas. Taip yra ir su gyvenimu, kuris yra ribotas su neišvengiama mirtimi. Kaip toje senovės dainoje: "Lopšyje verkia, svietą išvydęs, verkia, kad grabą regėti gauna . . ." Ar ne keista? Būk optimistas, džiaukis ir naudokis gyvenimo palaima, o drauge nebijok.

Lieka dar paskutinis klausimas, kaip elgtis pasiliekantiems dėl to iškeliaujančio į Amžinybę? Kad mirtis nebūtų siaubas keliaujančiam į Anapus, reikalinga mirštantį atitinkamai paruošti. Čia, žinoma, pirmiausia ateina į pagalbą tikėjimas į amžinybę, į sielos nemarumą. Tikintis meldžiasi: "Jėzau, Marija, Juozapai šventas, pribūkite mano mirties valandoje". Arba buvo giedama: "Sunkioj valandoj mūsų mirimo pribūk Marija ant padėjimo". O mano motina (mirė 1906 m.) sakydavo žiūrėdama į žvaigždėtą dangų: "O gražus dangau, o Dievo namai, aš noriu gyvent ir mirt". Ta raminanti viltis, kad su kūno mirtimi ne viskas baigiasi ir kad yra galingi užtarėjai, jo sielos gelbėtojai, ta viltis labai pravarti mirštančiam. Ir lyg tai patvirtinant, pasitaiko, kad bemirštančio (bet laimingu būdu vėliau atgijusio) akivaizdoje žaibo greitumu praslenka visas jo nuo vaikystės dienų gyvenimas su visais nuotykiais bei pergyvenimais. Tai lyg savotiška sąžinės ataskaita.

Besiartinančios mirties atvejais būtina artimųjų pagalba, kad mirštantis galėtų ramiai, taikingai atsiskirti su šiuo pasauliu. Žinoma, geriausia, jei mirštantis yra savo namuose, o prie jo lovos ji mylintieji. Atsitinka, kad vyras, sužinojęs, kad jo žmona greit numirs, pasišalina iš miegamojo arba ligoninės palatos, kur mirštančioji guli. Arba, jei vyras miršta, o jo žmona jam verkdama vis porina, kad jis nemirtų, nes ji be jo negalėsianti gyventi. Kitaip sakant, neduodama vyrui ramiai numirti, nes lyg jis būtų kaltas, kad miršta. Geriau pasakyti, laikant jo ranką, kad norėčiau tau padėti, bet nežinau kaip. Ir, žinoma, reikia išklausyti mirštančiojo, kai jis nori ka išsakyti. Prisimenu, prieš metų eilę mirė Broktone juodos lietuviškos duonos kepėjas Kilkus (apie 86 m.). Labai ramus, šnekus ir mielas tai buvo senelis. Prieš mirštant, jis paklausė savųjų, ar kepykla veikia tvarkingai, ar jie visi (žmona, vaikai, anūkai) sveiki. Na, tai, sako, viskas labai gerai ir . . . ramiai užmigo amžinuoju miegu.

M. B. STANKŪNIENĖ

MALDA

Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

siuvamos iš vata kimštos medžiagos.

Skarelėmis ir šaliais aprišamas liemuo. Didelį pailgi ir trikampiai šaliai dėvimi vietoje megztinių ir švarkų. Taip pat skarelėmis surišami plaukai.

Plaukai pavasrį kerpami trumpai ir negarbanuojami. Ilgesni plaukai šukuojami lygiai ir užpakaly sudedami į prancūziską bandą.

Prie tokių šukuosenų dėvimos puošnios šukos ir auksinės sagtys. Vakare plaukai puošiami gyvomis gėlėmis.

Naujos mados batukai dailūs ir moteriški. Storapadžiai jau savo gyvenima baigė. Prie plačių trumpų sijonų dėvimi žemom kulnim balerinos stiliaus lakiniai bateliai. Prie ilgesnių sijonų pasirenkami augštesnėm kulnim sandalai, o vakare satininiai, auksiniai ir sidabriniai atdari bateliai.

Rankinukai siuvami iš drobės ir odos, iš virvių ir šiaudelių. Jie gana dideli ir patogūs. Vakarui — mažiukai, satininiai, šilkiniai ir siuvinėti karoliukais.

Prie vadinamu kaimiškų rauktų palaidinių ir plačių sijonu dėvimi įvairūs karoliai, dažnai gaminami iš jūros kriauklių, medžio ir afrikietiško stiklo karoliukų.

Auksinės ir sidabrinės apyrankės dėvimos ant abiejų rankų ir kuo jų daugiau, tuo geriau.

Dėvimi ir įvairaus pavidalo medalionai ant ilgų auksinių ir sidabrinių grandinių.

Auskarai — dideli ir maži puošia ausis dienos metu ir vakare.

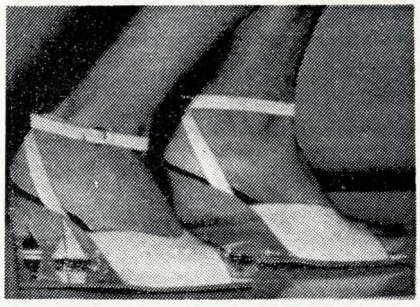

APRANGOS PRIEDAI

Bent kiek sekančios madas moterys žino, kad įvairių aprangos priedų pagalba galima paįvairinti ir pakeisti jau nebenaujų rūbų išvaizdą. Pavasaris pats tinkamiausias sezonas priedams.

Šį pavasarį dėvimi įvairūs diržai, virviniai, rišami ant plačių suknelių, kad pabrėžtų liemenį, platūs odiniai ir austiniai diržai prie plačių "etninių" raštuotų sijonų. Kai kurie diržai turi prikabintus tos pačios odos kišenius ir pinigines. Siauri metaliniai dirželiai dėvimi prie vakarinių suknelių. Taip pat kai kurių vakarinių dirželių sagtys gaminamos iš tikrų brangakmenių.

Skrybėlaitės ir kitokie galvos apdangalai pasirodo visokiuose pavidaluose — kapišonai, turbanai, skarelės ir šiaudinės panamos prie klasikinio stiliaus eilučių ir suknelių.

Prie plačių sijonų dėvimos liemenės. Jos trumpos — balero stiliaus, ir ilgos, kitos atrodo kaip ilgi be rankovių apsiaustai. Tos ilgos liemenės

RUDENIUI

Jau baigiamas užmiršti "mini" vėlei atselino į paskutiniąsias Paryžiaus madų parodas.

Trumpi sijonėliai pasirodė nuo dviejų iki penkių inčių virš kelių. Tačiau šalia trumpų "mini" dėvimi ir ilgesni, žemiau kelių ir iki pusiau blauzdų ilgio sijonai.

Trumpumas ir platumas yra paskutinės mados šūkis.

Visi rūbai siuvami laisvesni ir patogesni. Pilnesnės moterys nelabai nori prisipažint, kad jos tikrai geriau atrodo platesniuose rūbuose negu aptemptuose. Siauri rūbai dar labiau išryškina storumą.

Kai kurie naujieji platūs rūbai tiesiog paskandina plonus modelius nesuskaitomose klostėse. Jean-Claude Luca savo rinkiny parodė pačią plačiausią peleriną ir ją uždėjo ant plataus megztinio, augštu kaklu ir ant plataus raukto sijono. Šis apdaras atrodė kaip didelis šieno kūgis.

Claude Montana patiekė savo rinkiny plačias languotas sukneles, kurios drąsiai talpintų dvi plonas mote-

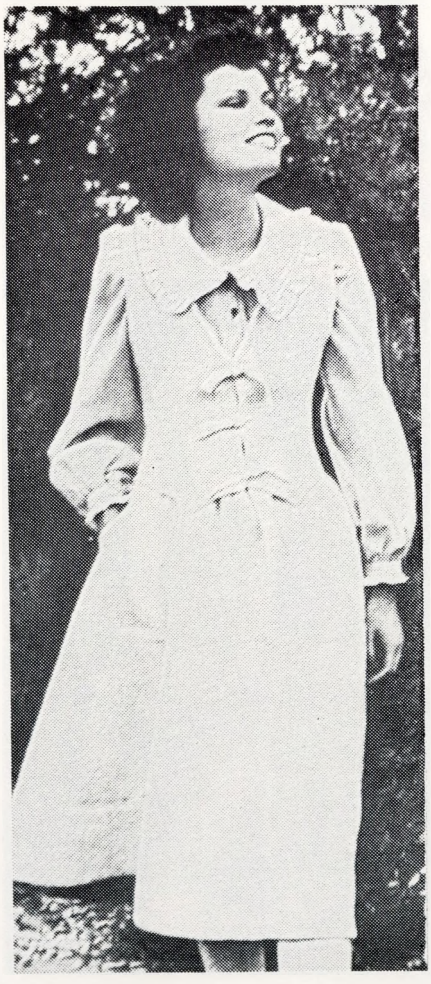

ris. Tos suknelės buvo dėvimos ant poros plačių apatinių, su didžiuliais kutotais šaliais ant pečių.

Yves St. Laurent suknelės taip pat sutrumpėjo, bet jo rinkiny nebuvo nė vieno sijonėlio trumpesnio 2 inčai virš kelių. Jo suknelės taip pat plačiom rauktom palaidinėm ir plačiais rauktais apatiniais. Tos plačios trumpos suknelės labai gerai dera su žemom kulnim juodais lakiniais bateliais ir storom juodom kojinėm.

St. Laurento kolekcijoje nebuvo jo ankstyvesnių fantastinių kostiumų, bet jų vietoje pasirodė visa eilė klasinių sportinių rūbų. Labai populiari Paryžiuje jo sukurta plati, puošta mezginiais ir volanais "močiutės" suknelė.

Jo kolekcijoje nebuvo nei vieno apsiausto. Net ir žiemai St. Laurent'o modeliai dėvėjo pelerinas, didžiulius storus vilnonius šalius ir trumpus plačius švarkelius. Žinoma, tai ne labai praktiška šaltesnio klimato kraštuose.

Ryškios vasaros spalvos jau pasirodė krautuvių languose, bet jų gyvenimas baigsis rudenį. Kai tik oras atšals, sugrįš žemės spalvos — ruda, pilka, pilksvai mėlyna ir juoda.

Visi vakariniai rūbai Lauvin'o, Valentino, Givenchy ir Carven'o kolekcijose buvo juodos spalvos.

Kiekvienas sezonas atneša ką nors visiškai naujo ir nematyto. Kenzo sukūrė baliono pavidalo sukneles. Jos siuvamos du inčus virš kelių, papūsta ir į vidų panešta apačia. Prie tų balioninių suknelių dėvimi tos pačios medžiagos šaliai.

Castelbajac'o siauri sijonai atsegami šonuose įsiūtais užtrauktukais ir tuo būdu pagal nuotaiką paplatinami. Apsiaustai, nusegus apačią, paverčiami į ilgus švarkus ir ilgos kelnės į trumpas.

Įvairaus ilgio ir pločio kelnės dar plačiai tebedėvimos, tačiau pačios moderniausios yra siaurokos ir dažnai sukišamos į ilgus batus.

Kariško kirpimo apsiaustai madoje ir kaubojiškos liemenės ir švarkai. Taip pat populiari karinių uniformų khaki spalva.

Palaidinės visose kolekcijose puošiamos volanais ir mezginiais, Pierott stiliaus apikaklėmis ir ilgais surišamais šaliais.

Labai populiarios medvilninės medžiagos — aksomas, veliūras ir corduroy.

Šalia gausiai dėvimos juodos, rudos ir pilkos spalvos rudenį bus dėvimos švelni violetinė, dulkina ružava ir dūminė mėlyna spalva.

Šiandie klesti masinės gamybos rūbai. Žymieji madų kūrėjai palengva liko be darbo ir be pirkėjų. Tuo būdu net ir žymiausieji madų pasaulyje Balenciagos ir Chanell salonai pirma kartą istorijoje pradėjo ruošti modelius masinei gamybai.

VASAROS IR RUDENS

NAUJI SILUETAI

• Šeimininkių kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Maroko "Khizu"

(Morkų salotos)

7 didelės morkos,
¼ puoduko miltų,
1 citrinos sunka,
truputis druskos.

Morkas sutarkuoti (nepersmulkiai). Citrinos sunką perkošti ir sudėti cukrų bei druską. Viską sumaišyti. Leisti bent 1 val.pastovėti, kad pereitų skonis. Atšaldžius duoti prie paukštienos.

Apelsinų ir ridikėlių salotos

2-3 pundeliai ridikėlių,
2 šaukštai cukraus,
1 citrinos sunka,
2 apelsinai (navel),
cinamono,
druskos pagal skonį.

Nuvalyti ridikėlius ir sutarkuoti. Nusunkti skystį su šaukštu ar per sietelį. Sudėti į servavimo indą, apiberti cukrum, druska ir apšlakstyti citrinos sunka. Tada lengvai išmaišyti ir leisti atšalti. Nulupti apelsinus ir nuo skiltelių nuimti odeles (membrena) ir stambiai sukapoti. Prieš duodant į stalą, apelsinus sumaišyti su ridikėliais ir apiberti cinamonu.

Viščiuko kepenėlės su kaštanais ir špinatais

Kaštanus yra lengviausia gauti italų ar kiniečių krautuvėse. Jie yra jau nulupti ir sudžiovinti, jų kaina pigesnė negu šviežių. Vienas svaras džiovintų kaštanų užmerktų per naktį pasidvigubina.

10 nuluptų virtų kaštanų,
1 svaras špinatų,
8 viščiuko kepenėlės, nuvalytos ir supjaustytos,
4 šaukštai nesūdyto sviesto,
3 šaukštai miltų,
1½ puoduko karšto pieno,
druskos, pipirų, muškato riešuto (nutmeg) ir Parmazano tarkuoto sūrio pagal skonį.

Išvirtus kaštanus plonai supjaustyti. Turėtų būti virš puoduko. Špinatus gerai nuplauti ir nuimti kotelius. Tada sunkioje keptuvėje pavirinti apie 5 minutes (nereikalinga vandens, nes bus užtektinai likusio ant lapų nuo plovimo). Kada špinatai užtektinai atvės, nuspausti vandenį.

Viščiuko kepenėles pakepinti viename šaukšte sviesto. Kepti kepenėles po porą minučių veinai pusei apverčiant.

Ištepti sviestu negilų kepimo indą. Pusę špinatų įdėti ant dugno, virš išdėti kaštanus ir kepenėles užberiant prieskoniais (druska, pipirais, muškato riešutu), taipgi uždėti sviesto. Likusius špinatus uždėti ant viršaus ir užberti muškato riešutu.

Mažam puodelyje išleisti du šaukštus sviesto ir pamažu įmaišyti miltus. Neleisti paruduoti ir įplakti karštą pieną. Pamažu leisti pavirti, kol masė bus lygi. Įberti druskos, pipirų ir užpilti ant špinatų. Viršų apiberti Parmezano sūriu. Kepti su kaitra iš viršaus apie 6 inčius nuotolyje nuo ugnies. Kepti, kol lengvai paruduos ir masė bus perkaitusi. Galima duoti su bulkutėmis, kaip užkepą arba prie mėsos kaip daržoves.

Kopūstai "Savoy" su kaštanais

Savoy kopūstas tai yra tamsios spalvos žalumo ir turi garbanotus lapus.

1 galva kopūsto,
geras žiupsnelis druskos,
½ svaro virtų nuluptų kaštanų (džiovintų apie 24),
2 šaukštai sviesto,
2 šaukštai miltų.

Kopūstą nuplauti ir išimti "širdį" (core). Supjauti skiltimis ir sudėti į puodą, užpilant apie 2 puodukus vandens ir druskos. Virti, kol kopūstas suminkštės, bet neperdaug. Virtus kaštanus supjaustyti.

Keptuvėje išleisti sviestą ir įmaišyti miltus. Ant lengvos ugnies palaikant, kol truputį paruduos. Nusunkti kopūstą, panaudojant sunką padažui keptuvėje. Padažą maišant, palaikyti ant kaitros, kol masė bus lygi. Į šį padažą sudėti kopūstą ir kaštanus. Dar leisti pavirti apie 10 minučių. Tinka duoti prie kiaulienos ir jautienos mėsos,

Viščiukas su aprikosais baltame vyne

4 didelės viščiuko krūtinėlės,
2 šaukštai kukurūzų krakmolo,
2 puodukai vandens,
1 šaukštas "soya" padažo,
4 puodukai balto vyno,
½ puoduko džiovintų aprikosų,
žiupsnelis druskos ir pipirų,
1 šaukštelis citrinos sunkos (jeigu pageidaujama).

Viščiuko krūtinėles sudėti į didesnę kaptuvę, jeigu yra — elektrinę. Leisti, kad krūtinėlės pamažu sušiltų ir iš jų pačių atsirastų riebalų. Pakėlus truputį kaitrą, apkepinti, kad paruduotų.

Apversti krūtinėles odą į viršų. Sumaišyti krakmolą su mažu kiekiu vandens, kad gautųsi skysta pasta. Tada sumaišyti su likusiu vandeniu ir užpilti ant keptuvėje esančios mėsos kartu su "soya" padažu, vynu, aprikosais, druska bei pipirais. Leisti užvirti. Tada uždengti ir, sumažinus ugnį, dar pavirti apie 35 minutes ar kol

viščiukas bus minkštas. Retkarčiais pamaišyti ir, reikalui esant, dadėti vandens. Paragavus padažą, galima įpilti citrinos sunkos. Taipgi, jeigu padažas neužtektinai tirštas, virti atidengus, kol sutirštės.

Viščiuką duoti į stalą apliejant padažu su ryžiais ir "broccoli".

Plaktas sviestas

Kadangi daugumas skaičiuojame kalorijas, o nenorime atsisakyti sviesto, tai čia kiekis padidėja, o kalorijų skaičius sumažėja.

½ puoduko sviesto,
žiupsnelis druskos,
½ puoduko vandens.

Sviestą sudėti į didesnį dubenėlį, tinkamą maišyti. Leisti sušilti, kad būtų tinkamas tepti. Tada su elektrine plakimo mošinėle plakti, kol masė bus puri. Dadėti druskos ir vėl plakti prie smarkiausio greičio, vis dadedant po truputį vandens iš karto. Po kiekvieno dadėjimo plakti, kol susigers vanduo. Kartoti, kol visą vandenį sudėsit. Tada padėti į šaldytuvą, kad sukietėtų.

Turėtų būti apie vienas puodukas (padvigubėjęs) ir vienas šaukštas turės tik 50 kalorijų. Svarbiausias dalykas pasisekimui yra tinkamas sviesto suminkštėjimas prieš pradedant plakti. Neleisti, kad būtų per minkštas, na ir po kiekvieno vandens dadėjimo, kad vanduo gerai susigertų su sviestu prieš dapilant naujai.

Cinamono pyragas

1⅔ puoduko miltų (pastry flour),
3 šaukšteliai kepimo miltelių,
½ šaukštelio kepimo sodos,
1 šaukštelis cinamono,
½ šaukštelio muškato riešuto,
1 šaukštelis druskos,
1 puodukas, lengvai prispaustas, rudo cukraus,
½ puoduko aliejaus,
6 kiaušinio tryniai,
⅔ puoduko vandens,
1 šaukštelis vanilės,
2 šaukštai molaso,
6 kiaušinio baltymai,
½ šaukštelio "cream of tartar",
¾ puoduko cukraus.

Įkaitinti krosnį iki 350° F.

Dideliame dubenyje persijoti miltus, kepimo miltelius, kepimo sodą, prieskonius ir druską. Sudėti rudą cukrų ir gerai sumaišyti. Dadėti aliejų, kiaušinio trynius, vandenį, vanilę ir molasą. Plakti su elektirine mašinėle apie pusę minutės.

Kitame dubenyje išplakti kiaušinio baltymus su "cream of tartar", kol gausis puta. Pamažu sudėti baltą cukrų, po truputį vis plakant, kad gautųsi standi ir blizganti puta.

Tada į išplaktus baltymus palengva įmaišyti paruoštą masę. Sudėti į formą. Kepimui formą naudoti su skyle (nereikalinga tepti reibalais). Kepti įkaitintoje krosnyje apie 55-60 minučių, kol lengvai palietus, piršto įspauda atšoks. Apversti formą ant grotelių ir leisti atvėsti. Atvėsus, palengva apeiti peiliu paliuosuojant pyragą.

Apelsinų rožės papuošimui

1 didelis apelsinas,
2 šaukštai cukraus apibėrimui,
¼ puoduko cukraus.

Naudojant aštrų peilį, nulupti apelsino žievę ¾ inčo pločio vientisa riekute "spiral".

Apelsino riekutę užpilti šaltu vandeniu ir leisti, kad pamažu užvirtų. Užvirus gerai nusunkti. Kartoti tą patį 5 kartus. Vis gerai nusunkiant. Pradings kartumas. Išvirtą riekutę perpjauti į 3 dalis. Susukant formuoti rožes, sekant natūralų riekutės susisukimą. Perrišti virvute, kad neiširtų. Mažame inde sumaišyti vandenį su cukrum ir leisti užvirti. Sudėti rožytes į sirupą ir leisti lengvai virti, nuolatos aplaistant sirupu. Virti, kol sirupas susigers. Atsargiai išimti rožytes ir leisti kad atvėstų. Tada nuimti virvutes ir apiberti cukrumi. Leisti visai atšalti prieš naudojant papuošimui. Tinka visokių pyragų papuošimui.

Pyragas be riebalų

1½ puoduko sijotų miltų,
¼ puoduko cukraus,

5 kiaušiniai,
1 šaukštelis "cream of tartar",
¼ puoduko cukraus (baltymams),
¾ puoduko šviesaus kukurūzų sirupo,
½ šaukštelio vanilės ekstrakto,
½ šaukštelio citrinos ekstrakto,
¼ šaukštelio druskos.

Kartu persijoti miltus, cukrų ir druską du kartus. Atskirti kiaušinio trynius nuo baltymų. Baltymus išplakti su "cream of tartar", kol gausis puta. Tada po truputį sudėti cukrų vis plakant, taipgi ir sirupą. Plakti, kol gausis standi puta. Kiaušinio trynius išplakti, kol bus šviesios spalvos, sudėti vanilės ir citrinos ekstraktą ir dar truputį paplakti. Tada lengvai įmaišyti į išplaktus kiaušinio baltymus.

Į šią masę sudėti sausus produktus, sijojant po ketvirtį puoduko ir vis lengvai maišant, kol viskas susidės.

Kepimui naudoti dvi 9 inčų diametro formas. Supylus masę į formas, perbraukti su lopetėle (spatula) truputį paspaudžiant. Tada nesusidaro didelių oro burbulų. Kepti prie 325° F apie 35 minutes, kol paspaustas lengvai, atšoks. Apversti ant grotelių ir leisti atvėsti. Apie 20 minučių. Išimti iš formų, šonus paliuosuojant su lopetėle ar peiliu. Galima duoti šį pyragą su vaisių padažu ar plakta grietinėle.

Kavos ir romo gėrimas

(1 porcija)

1 puodukas stiprios kavos, 2-3 gabaliukai cukraus, vienas stiklelis romo. Viską gerai išmaišyti ir ant viršaus uždėti plaktos grietinėlės.

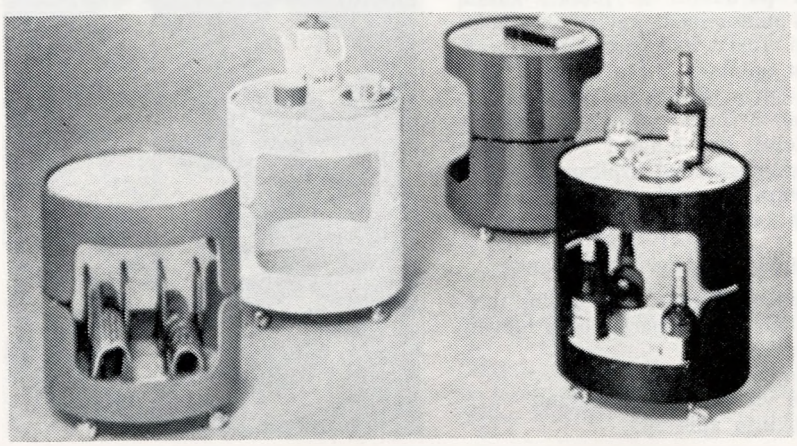

Modernių formų kavos ir gėrimų staliukai - spintelės.

• Atsiųsta paminėti

Magdalena Birutė Stankuvienė — parodos katalogas; 16 puslapių, iliustruotas leidinys; įvadas — A. Pužausko; paroda vyko š.m. kovo 18 d. Čiurlionio Galerijoje, Čikagoje.

Gyvosios lietuvybės griovėjai Čikagoje ir kitur; Lietuvių Informacijos Komiteto leidinys Nr. 1, Čikaga, 1977; 20 pusl.; kaina — 1 dol.

Raštai — Profesorius Augustinas Voldemaras — 90 metų sukakčiai paminėti; išleido Lietuvos Atgimimo Sąjūdis 1973; Laisvosios Lietuvos Lietuviu Knygų Leidykla Nr. 5; rinkinys kritikų, recenzijų, prakalbų ir straipsniu; 665 pusl.

Namų ir artimiausios aplinkos žodynėlis; paruošė Rimas Černius; išleido JAV LB švietimo taryba; 75 pusl., kaina — $2.50; leidinį galima gauti pas knygų platintojus arba sekančiu adresu: A. Kareiva, 7030 S. Rockwell Str., Chicago, Ill., U.S.A., 60629.

Vienos aistros istorja — Migelis Unamuno; vertė iš ispanu kalbos **Povilas Gaučys;** viršelis — **dail. V. Virkau;** 157 pusl.; kaina nepažymėta; gaunama pas knygų platintojus.

Kryžiaus Kelias — k. K. Žitkus; religinė poezija; iliustravo — **V. Pranaitis;** išleido — K.L.K.C. Liturginė Komisija.

Lietuviu Imigracijos Brazilijon Penkiasdešimtmetis — 1926-1976 — Cinquentenario da imigracao no Brasil; Sao Paulo — Rio de Janeiro 1976; gausiai iliustruotas nuotraukomis; lietuvių ir portugalų kalbomis; lietuvių gvyenimo Brazilijoje istorija; 207 pusl.; tiražas — 1000 egz.

Debesys ir properšos — Petras Melnikas; 292 pusl.; kaina — $6.00; aplankas **— dail. V. O. Virkau;** išleido — Lietuviškos Knygos Klubas. Aprašomi ateivių pirmieji žingsniai ir sunkumai naujame krašte.

13-ji laida — Juozas Toliušis; pasakojimų pynė jaunimui; 254 pusl.; kaina — $4.00; viršelis ir iliustracijos **—A. Jakštas.** Autorius vaizdžiai pasakoja apie nerūpestingus jaunystės pergyvenimus, jaunų žmonių svajones ir gyvenimišką tikrovę. Pasakojimai lengvai skaitomi, bus įdomūs jaunesniems ir senesniems skaitytojams, o ypatingai tiems, kurie tuo pačiu laiku baigė gimnazijas. Šis JAV LB Švietimo Tarybos leidinys gaunamas pas knygų platintojus arba sekančiu adresu: Mr. A. Kareiva, 7030 S. Rockwell Str., Chicago, Ill., U.S.A., 60629.

Nykštukų Mokykla — Adelė Jonušaitė-Abromaitienė; pasakaitės ir apsakymėliai vaikams; 63 pusl.; kaina — $3.00; iliustratorė — **dail. Vanda Aleknienė;** JAV LB Švietimo Tarybos Leidinys; gaunama pas knygų platintojus arba sekančiu adresu: Mr. A. Kareiva, 7030 S. Rockwell Str., Chicago, Ill., U.S.A., 60629 (telef. 312-776-0588).

GARBĖS PRENUMERATOS:

Abromaitienė O., Lemont, Ill., Adomaitienė O., Jamestown, N.D., Anužienė E., Detroit, Mich., Arštikienė U., Cicero, Ill., Arūnienė A., Toronto, Ont., Bajorunienė M., Southfield, Ohio, Balienė S., Dearborn Hts., Mich., Banienė B., Philadelphia, Pa., Barienė R., Bridgeport, Conn., Barmienė V., Los Angeles, Calif., Beleškienė B., Chicago, Ill., Balynienė V., Dearborn Hts., Mich., Bičiūnienė V., Chicago, Ill., Biskienė M.,, Downers Grove Ill., Briedienė B., Chicago, Ill., Budvidienė O., Hamilton, Ont., Bujokienė B., Winnipeg, Man., Bumbulienė M., Toronto, Ont., Bungardienė A., Hamilton, Ont., Butkienė J., London, Ont., Butkienė P., Cleveland Hts., Ohio, Česnienė M., Woecester, Mass., Cibienė D., Guatemala, S.A., Dabrilienė M., Worcester, Mass., Dagilienė J., Toronto, Ont., Damušienė J., Southfield, Mich., Danisevičiutė D., Woodhaven, N.Y., Demikienė V., Toronto, Ont., Didžiulienė S., Cicero, Ill., Dudienė R., Oak Park, Ill., Dikinienė B., Chicago, Ill., Dulskienė A., Chicago, Ill., Dulskienė A., Palos Hts., Ill., Eidukonienė A., Tucson, Ariz., Frejerienė E., Grand Rapids, Mich., Gaubienė V., Woodhaven, N.Y., Gečienė S., Sydney, Ont., Gečienė M., Toronto, Ont., Gimbutienė E., Los Angeles, Calif., Girniuvienė B., Allen Park, Mich., Gotceitienė E., Toronto, Ont., Grigaitienė J., Mitcham, Australia, Griškelienė O., Miami, Fla., Grušienė E., St. Petersburg, Fla., Grušienė M., Agoura, Calif., Gudinskienė E., Hamilton, Ont., Indreliene O., Toronto, Ont., Jančauskienė V. Chicago, Ill., Jankauskienė S., Hamilton, Ont., Janulaitienė P., Ranch, Calif., Jasienė P., N. London, Conn., Jonynienė A., Detroit, Mich., Juodaitienė I., Holden, Mass., Jurgaitienė E., Clarendon Hills, Ill., Juškienė L., Kenosha, Wisc., Kairienė L., Chicago, Ill., Kaminskienė K., Toronto, Ont., Kapteinienė F., Chicago Ridge, Ill., Kasakaitienė B., Chicago, Ill., Kavaliauskienė T., Redford, Mich., Kazlauskienė A., Waterbury, Conn., Keršienė D., Toronto, Ont., Kovelienė V., Hamilton, Ont., Kriaučeliūnienė I., Palos Park, Ill., Kubilienė V., Ottawa, Ont., Kumpienė I., Bogota, Colombia, Kunnapuu L., Willowdale, Ont., Kuzmienė P., London, Ont., Lenkauskienė M., Pepper Pike, Ohio, Liūbartienė S., Phoenix, Ariz., Mackonienė S., Cihcago, Ill., Maleta A., Chicago, Ill., Martišauskienė O., Brighton, Mass., Maskoliūnienė A., Santa Monica, Calif., Meškauskienė E., Sioux City, Iowa, Mickevičienė M., Vienna, Ont., Mickevičienė M., Chicago, Ill., Mikonienė M., Richmond Hts., Ohio, Milišauskienė M., Kenosha, Wisc., Miliauskienė S., Chicago, Ill., Nemickienė E., Highland, Md., Norkaitienė D., Western Springs, Ill., Norvilienė O., Chicago, Ill., Pakalkienė A., Woodhaven, N.Y., Paltarokienė S., Cicero, Ill., Patamsienė S., Noristown, Pa., Pažerienė A., Juno Isles, Fla., Petraitienė A., Richmond Hill, N.Y., Petraitienė S., Toronto, Ont., Pleskienė V., Detroit, Mich., Pliuškonienė K., Philadelphia, Pa., Pocienė O., Newark, N.J., Povilaitienė J., Omaha, Nebr., Povilaitienė M., Tillsonburg, Ont., Kun. Pragulbickas J., Elizabeth, N.J., Prunskytė V., Chicago, Ill., Rakauskienė, J., Toronto, Ont., Rakauskienė J., Toronto, Ont., Ramūnienė M., Ottawa, Ont., Raudienė M., Chicago, Ill., Raulinaitienė B., Fresco, Calif., Razmienė E., Joliet, Ill., Rapšienė K., Chicago, Ill., Rimkienė A., Chicago, Ill., Ruibienė L., Chicago, Ill., Ruslienė J., Toronto, Ont., Šadeikienė O., Farmington Hills, Mich., Šeidienė O., Croton on Hudson, N.Y., Ščiukienė D., Seymour, Conn., Šilimienė A., Dorchester, Mass., Simukaitienė B., Grand Rapids, Mich., Skardienė E., Sault St. Marie, Ont., Stalioraitienė B., Toronto, Ont., Stankaitienė M., Delhi, Ont., Starkutienė K., Toronto, Ont., Staškevičienė I., Bronx, N.Y., Staškevičius J., London, Ontario, Staugaitienė Z., St. Catharines, Ontario, Stepaitienė E., Toronto, Ontario, Stravinskienė B., Chicago, Ill., Svetulevičienė O., Keswick, Ont., Tamošiunienė B., Chicago, Ill., Taučienė S., Waukegan, Tautvilienė B., Washington, D.C., Valiūnienė V., Chicago, Ill., Velioniškienė L., Canberra, Australia, Velžienė V., Chicago, Ill., Vičiulienė S., Baltimore, Md., Vinclovienė I., Richmond Hts., Ohio, Wackell A. M., Worcester, Mass., Žekienė M., Toronto, Ont., Žilionienė A., Cleveland, Ohio, Žitkuvienė J., Chicago, Ill.

ŽURNALUI AUKOJO:

$500.00 — K.L. Katalikių Moterų Draugijos Centro Valdyba, Toronto,

$50.00 — K.L.K. Moterų Draugija, Delhi, Ont.

$25.00 — Lietuvių Moterų Klubas, Racine, Mich.

$20.00 — Armanienė E., Baltimore, Md.

$18.00 — Bizauskienė P., Atlanta, Georgia.

$15.00 — Lietuvių Moterų Klubas, Philadelphia, Pa.

$10.00 — Preibienė N., Toronto,

$5.00 — Čaplinskienė O., Darien, Ill., Kasakaitienė B., Chicago, Ill., Pocienė O., Newark, N.J., Velžienė V., Chicago, Ill.

$4.00 — Bražėnas N., Sparkhill, N.Y., Ottienė V., Toronto, Ont.

$2.00 — Bočkienė E., Toronto, Ont., Dapšienė E., Omaha, Nebr., Endrijonienė E., Chicago, Ill., Kazlauskienė T., Waukegan, Ill., Tocilauskienė V., Chicago, Ill.

$1.00 — Aukštaitienė B., Toronto, Ont., Bačkienė O., Washington, D.C., Baltakienė I., Toronto, Ont., Čiakienė E., E. Chicago, Ind., Girdžiūnienė S., Union Pier, Mich., Gverzdienė M., St. Catharines, Ont., Liačienė S., Toronto, Ont., Motiejūnienė O., Los Angeles, Calif., Musteikienė G., Chicago, Ill., Norkienė S., Denver, Colo., Šeškuvienė A., Toronto, Ont., Šiurnienė O., Delhi, Ont., Vasiliauskienė O., Woodhaven, N.Y.